

UiO • **Det juridiske fakultet**

Forsikringsmegleres profesjonsansvar

Kandidatnummer: 649

Leveringsfrist: 25.11.2012

Antall ord: 17 859

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Oppgavens tema	1
1.2	Kort om ansvarsgrunnlaget.....	2
1.3	Skadelidte	4
1.3.1	Innledning	4
1.3.2	Ansvarssituasjoner overfor forsikringstaker	4
1.4	Generelt om forsikring og aktørene.....	5
1.4.1	Innledning	5
1.4.2	Forsikringstaker.....	5
1.4.3	Forsikringsselskapet.....	6
1.4.4	Mellomledd	7
1.4.5	Tredjepersoner.....	9
1.5	Rettskilder og metode	10
1.5.1	Innledning	10
1.5.2	Utviklingen av lovgivningen om forsikringsmeglere	10
1.5.3	Etiske retningslinjer for forsikringsmeglere.....	11
1.5.4	Metode.....	11
1.6	Øvrige avgrensninger	12
1.7	Videre fremstilling.....	12
2	FORSIKRINGSMEGLING	14
2.1	Innledning	14
2.2	Hva er forsikringsmegling	14
2.2.1	Innledning	14
2.2.2	Vilkår for å opptre som forsikringsmegler	15
2.2.3	Forskjeller i meglerrollen kontra andre meglere	16
2.2.4	Grunner til å benytte forsikringsmeglere	17

2.2.5	Forsikringsmeglingsforetakenes forsikringsplikt.....	18
2.3	Kort historikk om forsikringsmegling i Norge	20
2.4	Forholdet mellom forsikringstaker og forsikringsmegler.....	21
2.4.1	Innledning	21
2.4.2	Kontrakten mellom forsikringstaker og et forsikringsmeglingsforetak	21
2.4.3	Meglerfullmakten.....	22
2.5	Sanksjoner overfor forsikringsmeglere	26
3	RAMMEN FOR FORSIKRINGSMEGLERES ERSTATNINGSANSVAR.....	28
3.1	Innledning.....	28
3.2	Skillet mellom forsikringsmeglingsforetaket og forsikringsmegler personlig – hvem kan bli erstatningsansvarlig	29
3.3	Erstatning i eller utenfor kontrakt.....	31
3.4	Hvilke typer tap er omfattet av ansvaret.....	33
3.4.1	Innledning	33
3.4.2	Rene formuestap.....	33
3.4.3	Rene formuestaps erstatningsrettslige vern.....	34
3.5	Lemping av ansvaret og forsikringstakers medvirkning	36
4	ANSVARSGRUNNLAG	38
4.1	Innledning.....	38
4.2	Ansvarsgrunnlaget for forsikringsmeglingsforetaket	38
4.2.1	Innledning	38
4.2.2	Erstatning i kontrakt.....	38
4.2.3	Arbeidsgiveransvaret.....	44
4.2.4	Hvilket ansvarsgrunnlag er mest hensiktsmessig.....	46
4.3	Ansvarsgrunnlaget for forsikringsmegler personlig	47
4.4	Subjektive forhold	48
4.4.1	Innledning	48
4.4.2	Kontraktsforholdet mellom partene	48
4.4.3	Forsikringsmeglernes subjektive forhold.....	49

4.4.4	Rettsvillfarelse.....	50
5	AKTSOMHETS NORMEN FOR FORSIKRINGSMEGLERE.....	51
5.1	Innledning	51
5.2	Aktsom atferd	52
5.3	Profesjonsansvar	54
5.3.1	Innledning	54
5.3.2	Rettsgrunnlaget for forsikringsmeglers profesjonsansvar	55
5.3.3	Betydningen av markedsføring	56
5.3.4	Spesialistrolle	57
5.3.5	Minstestandard for å ivareta forventningene.....	58
5.3.6	Profesjonsansvarets rom for feil.....	59
5.4	Kontrakten mellom en forsikringstaker og et forsikringsmeglingsforetak.....	60
5.5	God skikk.....	62
5.5.1	Innledning	62
5.5.2	Generelt om innholdet av standarden «god meglerskikk».....	62
5.5.3	God meglerskikk for forsikringsmeglere	63
5.5.4	Medfører brudd på lovfestede plikter presumsjon for uaktsomhet	64
5.5.5	Generelle plikter for forsikringsmeglers virksomhet	66
5.5.6	Innledende plikter i forbindelse med avtale om oppdrag som forsikringsmegler	67
5.5.7	Redegjøre for forsikringstakers behov	68
5.5.8	Sørge for dokumentasjon til forsikringsselskapet	72
5.5.9	Vurdering av tilbud og valg av forsikringsløsning	74
5.5.10	Bistå ved forvaltningen av forsikringsavtalen.....	76
5.5.11	Oppsummering – kjerneplikter	78
6	KILDER OG FORKORTELSER.....	79

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema

En forsikringsmegler er et rådgivende mellomledd som er uavhengig av forsikringsselskapene. Meglers oppgaver er å analysere forsikringstakers forsikringsbehov, og innhente og vurdere tilbud fra ett eller flere selskaper, på bakgrunn av meglers kunnskap om forsikringsmarkedet. Det er meglers rådgivende funksjon som er viktig for å begrunne og kalle erstatningsansvaret et profesjonsansvar. At det er forsikring som megles får betydning for vurderingen av aktsomhetsnormen, ettersom det finnes plikter og normer for utøvelsen av forsikringsmegling.

I Norge blir forsikringsmeglere primært brukt av næringsdrivende som kan ha uoversiktlige og omfattende risikobilder.¹ Å finne en tilfredsstillende forsikringsdekning der meglers hensyn til både risikobildet og størrelsen på premiene kan være utfordrende, og stiller store krav til meglers kunnskap og erfaring. Tidligere var forsikringsmegling primært rettet mot sjøforsikring, men meglingen har utviklet seg til å gjelde de fleste typer forsikring. Utbredelsen gjør at mengden og verdien av forsikringer som inngås ved bruk av forsikringsmeglere er betydelig. I 2009 meklet forsikringsmeglere et premievolum på ca. 19,3 milliarder kroner.²

Forsikringsmeglers posisjon som rådgivende mellomledd gjør dermed at meglere raskt kan pådra seg et stort ansvar dersom noe går galt i forbindelse med forsikringsdekningen av et forsikringstilfelle. Ansvar betinges av at feilen kan knyttes til meglers utførelse av oppdraget.

¹ Flatabø (2012)

² Statistikk hentet fra <http://www.forsikringsmeglerne.no/om-oss> [Sisert 21. november 2012]

Det kompliserte risikobildet gjør at forsikringsmeglers skadeevne kan bli stor. I forhold til andre mellomledd som for eksempel eiendomsmeglere, vil forsikringsmeglers risiko for feil være betraktelig større. Den økte risikoen skyldes blant annet at eiendomsmeglere ikke yter rådgivning i like stor grad som forsikringsmeglere, men har mer fokus på selve meglingen. Vurderingen av ansvaret er på sin side relativt lik, og tar utgangspunkt i om megler har forsømt sine kontraktsforpliktelser overfor kunden.

Det ujevne styrkeforholdet som i utgangspunktet finnes mellom det kompetente forsikringsselskap og den mindre kompetente forsikringstaker, utjevnes når forsikringstaker engasjerer en forsikringsmegler. Partene blir mer likeverdige fordi forsikringstakeren ofte identifiseres med meglers kunnskap, slik at kravene til selskapet reduseres.

Disse forholdene gjør det aktuelt å belyse forsikringsmeglers erstatningsansvar.

Ansvarsvurderingen må ta utgangspunkt i meglers plikter overfor forsikringstaker som sin kontraktspart og oppdragsgiver, og pliktene følger i utgangspunktet av kontrakten mellom partene. Rådgivning innebærer at det må dreie seg om omsorgsforpliktelser, i motsetning til resultatforpliktelser. Forskjellen er ofte ikke stor, og forpliktelsens type kan variere fra å tegne en kurant bilforsikring til å tegne forsikring for store entrepriseprosjekter. Meglers plikter vil i de to situasjonene være av forskjellig type og ansvaret må vurderes etter ulike kriterier. Det er ansvarsbetingende om megleren ikke tegner bilforsikring, mens det kan være flere måter å dekke risikoen på i det andre eksempelet. Graden av meglers rådgivning kan dermed variere, men meglers atferd må være aktsom. Meglers rådgivning og valg må vurderes konkret opp mot informasjonen megleren hadde på tegningstidspunktet, og hvordan informasjonen ble og burde vært vurdert.

1.2 Kort om ansvarsgrunnlaget

Emnet «forsikringsmeglers profesjonsansvar» antyder at det er et strengere ansvar for forsikringsmeglere enn det alminnelige uaktsomhetsansvaret skulle tilsi. Profesjonsansvaret er

imidlertid ikke et eget ansvarsgrunnlag, men en presisering, eller skjerping av (uaktsomhetsansvaret og dermed) aktsomhetsnormen.³

Bakgrunnen for et profesjonsansvar er at forsikringsmeglere påtar seg forpliktelser mot vederlag. Forsikringstaker har dermed grunn til å forvente at megler har særlig kunnskap på området. Forsikringsmeglere skal levere i henhold til god og forsvarlig faglig innsats, jfr. kravet om god meglerskikk i forsikringsformidlingsloven av 2005 nr. 41 (heretter ffl.) § 5-2. Aktsomhetsnormen for profesjonen betegner det som kan forventes av en forsvarlig forsikringsmegler. Hovedproblemstillingen i oppgaven blir dermed å redegjøre for forsikringsmegleres profesjonsansvar med bakgrunn i aktsomhetsnormen.

Forsikringsmegleres erstatningsansvar kan anses som et ansvar i eller utenfor kontrakt. Grunnen til å drøfte denne problemstillingen er at ansvarsgrunnlagene, vurderingen av disse og tapets vern kan variere. Dersom ansvaret anses om erstatning i kontrakt kan det tenkes at ansvarsgrunnlaget er et annet enn uaktsomhetsansvaret.

Dersom ansvarsgrunnlaget er uaktsomhetsansvaret, vil vurderingen bygge på store likheter uavhengig av om det er erstatning i eller utenfor kontrakt. Det må i begge tilfellene sees hen til plikter og normer fastsatt ved lov og av bransje, samt rettspraksis for å avgjøre om det er opptrådt i tråd med faglig forsvarlig innsats.

Det må skilles mellom ansvar for foretaket og forsikringsmegler personlig. Foretaket kan bli ansvarlig på bakgrunn av kontrakten mellom partene eller på bakgrunn av det lovfestede arbeidsgiveransvaret. Megler personlig kan bli ansvarlig etter uaktsomhetsansvaret.

³ Birkeland (2007) s. 14

1.3 Skadelidte

1.3.1 Innledning

Meglers erstatningsansvar kan oppstå når meglers utførelse av oppdraget volder et tap for forsikringstaker, selskapet eller en tredjeperson. Skadelidte er den som blir påført skaden eller tapet. Det mest praktiske er at forsikringstaker lider et tap.

Et eksempel på tap for forsikringselskapet er dersom megler uaktsomt gir selskapet gale opplysninger og det oppstår et forsikringstilfelle. Det normale er da at forsikringstakers erstatningskrav kan avkortes eller bortfalle. Vilkårene for avkortning eller bortfall er at forholdet er mer enn lite å legge forsikringstaker til last, jfr. forsikringsavtaleloven av 1989 nr. 69 (heretter fal.) § 4-2. Dersom forsikringstaker ikke er mer enn lite å legge til last, kan selskapet tenkes å holde megler ansvarlig.

Tap for tredjepersoner kan oppstå, men er mindre praktisk enn tap for forsikringstaker.

Oppgaven avgrenser mot tap overfor andre enn forsikringstaker som følge av det er den mest praktiske situasjonen. Forholdet til avtaleloven (heretter avtl.) § 25 om ansvar overfor tredjepersoner utenfor forholdet mellom forsikringstaker og megler, vil kort omtales for fullstendighetens skyld.

1.3.2 Ansvarssituasjoner overfor forsikringstaker

Overfor forsikringstaker er det særlig to aktuelle ansvarssituasjoner.

For det første kan det bli aktuelt med ansvar for forsikringsmeglers forsømmelse av pliktene under gjennomføring av oppdraget. Slike ansvarssituasjoner er blant annet dersom rådgiving medfører dyrere forsikring enn nødvendig, forsikringen ikke dekker forsikringstakers behov eller megler ikke bistår med oppfølging og forvaltning av forsikringsavtalen.

For det andre kan det bli aktuelt med ansvar som følge av meglers forsømmelse av forsikringstakers plikter overfor selskapet. Bakgrunnen for ansvar er at forsikringsmeglingsforetaket har overtatt ansvaret for (en del av) pliktene ettersom foretaket nå representerer (og identifiseres med) forsikringstaker overfor selskapet. Et eksempel på en slik ansvarssituasjon er forsømmelse av opplysningsplikten til å overbringe selskapet informasjon av betydning for risiko og dermed premieberegning. Forsømmelsen kan medføre avkortning eller bortfall av erstatningskrav eller forsikringsavtale.

Under gjennomgangen av meglers plikter i de ulike fasene av oppdraget gis det eksempler på situasjoner der det kan bli aktuelt med erstatningsansvar.

1.4 Generelt om forsikring og aktørene

1.4.1 Innledning

I forsikringsretten innebærer forsikring en overføring av risiko til et forsikringsselskap mot vederlag.⁴ En avtale om forsikring inngås mellom en forsikringstaker og et forsikringsselskap, men inngåelsen kan skje gjennom en forsikringsagent eller ved hjelp av en forsikringsmegler. Verken agenten eller megleren er part i forsikringsforholdet mellom forsikringstakeren og selskapet. I dette punktet gis det en oversikt over mulige aktører som kan opptre i forbindelse med et forsikringsforhold.

1.4.2 Forsikringstaker

Forsikringstakeren er den som på bakgrunn av risikobetraktninger ønsker å tegne forsikring, og inngår forsikringsavtale med forsikringsselskapet, jfr. fal. §§ 1-2 og 10-2, begge bokstav b. Forsikringstaker er meglers oppdragsgiver, men oppgaven vil primært benytte «forsikringstaker» ettersom det gir et enkelt og tilstrekkelig presist partsbegrep. «Opp-

⁴ Bull (2008) s. 24

dragsgiver» eller «kunde» kan forekomme i sammenhenger hvor det gir bedre mening enn «forsikringstaker»

Verken fal., ffl. eller forskrift om forsikringsformidling av 2005 nr. 1421 (heretter fff.) skiller mellom ulike typer forsikringstakere, eksempelvis forbrukere og næringsdrivende. Det er likevel klart at aktsomhetsnormen og omfanget av forsikringsmeglers plikter kan være forskjellig avhengig av forsikringstakeren. Meglers plikter kan være mer omfattende overfor dem som har mindre kjennskap til og kunnskap om forsikringer, egne behov o.l., enn dem som er bedre kjent med disse forholdene. Meglers plikter kan dermed være mer omfattende basert på forsikringstakers kunnskapsnivå, uavhengig av om forsikringstaker er forbruker eller næringsdrivende. Hvis forsikringstaker er et stort selskap vil det ofte dreie seg om store summer og mange som berøres av forsikringsavtalen, noe som kan føre til at aktsomhetskravet skjerpes ytterligere. Aktsomhetsnormen er relativ; det er risikoen i forhold til den konkrete skadelidte som vurderes.⁵ Betydningen av forsikringstakers kunnskapsnivå for aktsomhetsnormen for forsikringsmeglere vil eventuelt kommenteres der det er nødvendig.

1.4.3 Forsikringsselskapet

Forsikringsselskapet (eller selskapet) er den som påtar seg å yte forsikring til forsikringstakeren ved forsikringsavtalen, jfr. fal. §§ 1-2 og 10-2, begge bokstav a. Forsikringsvirksomhet er forbeholdt selskaper som er tildelt konsesjon og organisert på bestemte måter, jfr. forsikringsvirksomhetsloven av 2005 nr. 44 (heretter forsvl.) § 1-2 jfr. § 2-1, og § 3-1. Det kan tenkes at selskapet inngår en avtale med megler som regulerer at kontakten mellom forsikringstaker og selskapet hovedsakelig skal gå gjennom megler.

«Forsikringsselskapet» betyr ikke nødvendigvis bare ett selskap da det kan dreie seg om koassuranse, reassuranse eller en pool. I tillegg kan forskjellen mellom skade- og person-

⁵ Lødrup (2009) s. 158

forsikring tilsi forskjellig oppbygning og drift av selskapet ettersom forsikringsavtaler innen personforsikring er ment å vare betydelig lengre. Oppgaven tar dermed sikte på skadeforsikring. For oppgavens vedkommende er det er ikke nødvendig å utdype og differensiere forholdene på forsikringsselskapets side.

1.4.4 Mellomledd

1.4.4.1 Innledning

Både agenter og meglere omfattes av ffl. og anses for å være forsikringsformidlere. I ffl. § 1-2 nr. 1 defineres forsikringsformidling som:

«erhvervsmessig virksomhet som består i å legge fram, foreslå eller utføre annet forberedende arbeid i forbindelse med inngåelse av forsikringsavtaler, eller å inngå slike avtaler, eller å bistå ved forvaltningen og gjennomføringen av slike avtaler, særlig i forbindelse med et skadetilfelle».

1.4.4.2 Forsikringsmeglere

Forsikringsmeglere (eller meglere) er hovedsakelig forsikringstakers hjelper, og representerer forsikringstaker overfor forsikringsselskapene. Forsikringstakers kontakt med selskapet skjer derfor som regel gjennom megleren.

Forsikringsmegling defineres i ffl. § 1-2 nr. 2. Slik virksomhet består i å:

«gi kunden råd ut fra en analyse av et så stort antall av de på markedet disponible forsikringsløsninger som mulig, eller virksomhet som består i å presentere kunden for forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskaper, uten at det er inngått uttrykkelig avtale med forsikringsselskapene om dette».

Når definisjonene av forsikringsformidling og forsikringsmegling sammenholdes, kan forsikringsmeglere forsiktig defineres. Forsikringsmeglere er et uavhengig mellomledd som bistår forsikringstaker med å finne relevante forsikringsløsninger, og deretter yter bistand ved inngåelse og forvaltning av forsikringsavtalen.

Inngåelse av forsikringsavtalen er mer enn bare å avtalefeste forsikringsforholdet. Megler må blant annet vurdere og analysere forsikringstakers behov, se etter aktuelle forsikringsløsninger og innhente tilbud. Det kan også tenkes at megler utarbeider skreddersydde vilkår for forsikringstakeren.⁶ Deretter må tilbudene vurderes, og eventuelt tilpasses før forsikringsavtale inngås.

Forvaltning innebærer generell bistand under forsikringsavtalens levetid. Forvaltning omfatter blant annet å melde fra om endringer, foreta en årlig gjennomgang av forsikringsavtalene og eventuell fornyelse. Forvaltning omfatter også å drive skadeforebyggende rådgivning, herunder gi forsikringstaker informasjon som er relevant for forsikringsavtaleforholdet, for eksempel om aktivitet som kan medføre overtredelse av sikkerhetsforskrifter. Ved et skadetilfelle og erstatningsutbetaling er det aktuelt med direkte kontakt mellom forsikringstaker og selskapet. Megler bistår da som forsikringstakers rådgiver.

Forsikringsmeglers plikter er normalt omsorgsforpliktelser som oppstår på bakgrunn av kontrakten mellom partene, men plikter følger også av andre rettskilder.

På forsikringsmeglersiden må det skilles mellom forsikringsmeglingsforetaket (eller foretaket) og forsikringsmegler personlig. Oppdrag om forsikringsmegling inngås mellom forsikringstaker og foretaket, hvor foretaket gjennom en meglerfullmakt blir å anse som forsikringstakers representant overfor et forsikringsselskap. Forsikringsmeglere personlig er

⁶ BI Forsikring (2008) s. 28

dermed ikke (direkte) part i kontraktsforholdet mellom forsikringstaker og foretaket, men er foretakets ansatt.

1.4.4.3 Forsikringsagenter

Forsikringsagenter har en helt annen rolle enn forsikringsmeglere. Forsikringsagentvirksomhet defineres i ffl. § 1-2 nr. 4 som:

«å tilby forsikringsprodukter for og på vegne av et eller flere forsikringselskap».

Forsikringsagenter er dermed ikke uavhengig av noe forsikringselskap, men blir økonomisk kompensert av og identifiseres med selskapet. Forskjellen mellom meglere og agenter gjør at oppgaven avgrenser mot forsikringsagenters erstatningsansvar.

1.4.5 Tredjepersoner

Tredjepersoner er normalt andre enn partene som blir berørt av forholdet mellom partene.

Medforsikrede er andre enn forsikringstakeren med interesser knyttet til gjenstanden for forsikringen.

Sikrede i skadeforsikring er den som vil ha krav på erstatning eller forsikringssum etter forsikringsavtalen, jfr. fal. § 1-2 bokstav c. I personforsikring er *forsikrede* den person hvis liv eller helse forsikringen knytter seg til, jfr. fal. § 10-2 bokstav c. Sikrede og forsikrede kan, men behøver ikke være samme person som forsikringstaker.

I tillegg kan forsikringstaker oppnevne *begunstigede* til å motta forsikringssummen, jfr. fal. § 15-2 første ledd. En begunstiget vil alltid være en annen enn forsikringstakeren.

1.5 Rettskilder og metode

1.5.1 Innledning

Forsikringsmeglers ansvar er ikke lovfestet, i motsetning til eksempelvis revisors ansvar etter revisorloven av 1999 nr. 2 (heretter revl.) § 8-1. Det er dermed de alminnelige erstatningsreglene som får anvendelse.

Forsikringsavtalene er regulert i fal. Forsikringsmeglers virksomhet er regulert i ffl., og utdypes og presiseres i fff.

Det er lite direkte rettspraksis fra Høyesterett om forsikringsmeglers ansvar, men det finnes dommer fra lagmannsrettene. Det sees også hen til rettspraksis fra andre profesjoner ettersom profesjonsansvaret er en generell standard. Tilsvarende gjelder for juridisk teori.

Nemndspraksis vil i liten grad være av betydning for redegjørelsen av profesjonsansvaret.

1.5.2 Utviklingen av lovgivningen om forsikringsmeglere

Forsikringsmegling var tidligere regulert i en kortfattet forskrift om formidling av skadeforsikring i tilknytning til næringsvirksomhet til utenlandsk selskap uten konsesjon i Norge av 1989 nr. 932. Forskriften var hjemlet i lov om forsikringsvirksomhet av 1988 nr. 39, og inneholdt blant annet et krav om «god forretningsskikk» i § 8 med overskriften «regler for forsikringsmeglerforetak». Forskriften medførte at foretakene ble pålagt enkelte sentrale plikter overfor forsikringstakere.

I 1995 tok forskrift om forsikringsmegling av 1995 nr. 923 over for den fra 1989. Forskriften av 1995 var mer utførlig, også med tanke på regulering av foretakenes plikter. Kravet til god forretningsskikk ble endret til «god meglerskikk», og fremgikk av forskriften § 23 med overskriften «regler for god meglerskikk m.v.».

I 2002 kom EU med direktiv 2002/92/EF om forsikringsmegling. På bakgrunn av direktivet utarbeidet Kredittilsynet et høringsnotat av 22. mars 2004, som resulterte i Ot.prp.nr.55 (2004-2005) om lov om forsikringsformidling, Innst.O.nr.88 (2004-2005) og Besl.O.nr.82 (2004-2005). Direktivet ble gjennomført i norsk rett ved ffl. i 2005. Med hjemmel i ffl. ble fff. gitt samme år, blant annet som en spesifisering av den lovpålagte ansvarsforsikringen og forsikringsformidlers informasjonsplikt.

1.5.3 Etske retningslinjer for forsikringsmeglere

Norske Forsikringsmevleres Forening har utarbeidet etske retningslinjer (heretter de etske retningslinjene) som gjelder for alle medlemmer av foreningen. Retningslinjene fungerer som et tillegg til og en presisering av de lovfestede reglene.

Et av foreningens formål er å bidra til å høyne standarden hos medlemmene og bransjen til fordel for klientene og samfunnet forøvrig. Det oppgis at omtrent halvparten av alle forsikringsmeglingsforetak som opererer i Norge er medlem av foreningen, herunder de største foretakene.⁷ Formålet med retningslinjene følger av § 1-1 som angir at forsikringsmegling skal skje på en forsvarlig måte som tar hensyn til alle partene og deres tillit til bransjen. Retningslinjene inneholder bestemmelser om forsikringsmevleres rolle og forholdet til klienter og forsikringsselskaper. Brudd på retningslinjene er regulert i egne behandlingsregler angitt i et vedlegg til retningslinjene.

1.5.4 Metode

Det legges til grunn alminnelig akseptert juridisk metode, ettersom de berørte rettsområdene ikke reiser krav om særskilt metodebruk.

⁷ Statistikk hentet fra <http://www.forsikringsmevlerne.no/om-oss> [Sitert 21. november 2012]

1.6 Øvrige avgrensninger

I tillegg til de avgrensningene som allerede er nevnt, vil oppgaven avgrense mot det følgende. Mindre avgrensninger kan forekomme fortløpende.

For det første vil oppgaven primært behandle ansvarsgrunnlaget, og bare i liten grad drøfte årsakssammenheng og økonomisk tap, som er de to andre grunnvilkårene for erstatning.

For det andre finnes det regler for forsikringsmeglere som ivaretar interessene til det offentlige, forsikringstakere og forsikringsselskapene. Mange av reglene er klart utformet med tanke på hvilke interesser de skal ivareta, men enkelte omfatter interesser fra flere av de nevnte aktørene. Det kan dermed ikke fullstendig avgrenses mot plikter som i utgangspunktet er ment overfor andre enn forsikringstakere.

For det tredje avgrenses det mot gjenforsikring, ettersom anvendelsesområdet for ffl. er både formidling av direkte forsikring og gjenforsikring, jfr. ffl. § 1-1.

1.7 Videre fremstilling

Oppgavens første del har vært av innledende karakter og har beskrevet oppgavens tema, hovedproblemstilling, aktørene, rettskildene og hvilke avgrensninger som er nødvendige.

Oppgavens andre del beskriver forsikringsmegling generelt. Det er en forutsetning for å forstå hvorfor det er aktuelt med et profesjonsansvar for forsikringsmeglere.

Oppgavens tredje del gir en ramme for forsikringsmeglers erstatningsansvar, og behandler dermed generelle problemstillinger av betydning for ansvaret.

Oppgavens fjerde del redegjør for ansvarsgrunnlagene for forsikringsformidlingsforetakene og megler personlig.

Oppgavens femte del belyser aktsomhetsnormen. Formålet er å klarlegge plikter, normer og andre forhold som til sammen danner grunnlaget for et profesjonsansvar for forsikringsmeglere.

2 Forsikringsmegling

2.1 Innledning

Det er nødvendig å gi en generell beskrivelse av forsikringsmegling for å kunne begrunne et profesjonsansvar for forsikringsmeglere. Denne delen viser hvorfor forsikringstakere kan ha særlige forventninger til meglers faglige forsvarlighet ved å behandle blant annet vilkårene for å opptre som forsikringsmegler, grunnene til å benytte megler og forholdet mellom forsikringstaker og megler.

2.2 Hva er forsikringsmegling

2.2.1 Innledning

Forsikringsmegling og forsikringsmeglere ble definert i punkt 1.4.4.2.

Det er ingen plikt til å benytte forsikringsmeglere i Norge, men nedenfor vil det bli redegjort for flere grunner til at det kan være hensiktsmessig for forsikringstaker å engasjere en megler.

Forsikringsmeglere skal være uavhengige av forsikringsselskapene, jfr. ffl. §§ 1-2 nr. 2 og 5-2 første ledd, annet punktum og 5-2 tredje ledd. Kravet til uavhengighet utfylles av de etiske retningslinjene § 4-3 som angir at det ikke skal favoriseres noe forsikringsselskap med bakgrunn i meglers egne økonomiske hensyn. Hensynet bak uavhengighetsvilkåret er å hindre at objektiviteten bortfaller under rådgivning overfor forsikringstakere.

I forsikringsbransjen skilles det mellom skade- og personforsikring. Forskjellen vil neppe gjøre seg gjeldende for behandlingen av profesjonsansvaret, men oppgaven tar utgangspunkt i skadeforsikring. Det skilles også mellom marine og non-marine forsikringer. Skillet innebærer ofte forskjeller i oppdragsavtalene for de ulike områdene, og kan innebære at erstatningsansvaret og plikter reguleres forskjellig. Skillet betydning blir kommentert der det eventuelt er nødvendig.

2.2.2 Vilkår for å opptre som forsikringsmegler

For å kunne opptre som forsikringsmegler kreves det en eller annen form for utdanning eller erfaring. Reguleringen innebærer en begrensning av hvem som kan omtales som forsikringsmeglere. Begrensningen indikerer at yrket forsikringsmegling kan omtales som en profesjon, som blir behandlet nærmere i oppgavens femte del.

I motsetning til hva som eksempelvis gjelder for revisorer, jfr. revl. § 3-1 første ledd, er det ikke et absolutt krav til autorisasjon, tillatelse eller godkjenning for å opptre som forsikringsmegler. Det kreves tillatelse fra Finanstilsynet for *foretaket* til å drive forsikringsmeglingsvirksomhet, jfr. ffl. § 2-1 første ledd. Dette gir ikke de samme resultatene fordi *personene* som skal yte bistanden ikke nødvendigvis har samme utgangspunkt for kunnskap og kompetanse.

Det følger av ffl. § 3-2 første ledd at forsikringsmeglere til enhver tid skal ha den kunnskap og kompetanse som er nødvendig i forhold til forsikringsmeglingsforetakets virksomhet. Bestemmelsens annet ledd utdyper kunnskaps- og kompetansekravet ved å stille opp tre alternative krav. Det kreves autorisasjon, eller tilfredsstillende utdanning og minst tre års praksis fra forsikring som er relevant for forsikringsmeglingsforetakets virksomhet, eller minst fem års relevant praksis fra et forsikringsselskap eller forsikringsmeglingsforetak. Autorisasjon er dermed ikke lovpålagt.

I 2001 ble det innført en selvålagt autorisasjonsordning for forsikringsmeglere i samarbeid med Kredittilsynet (Finanstilsynet) og Forsikringsakademiet (BI Forsikring). Norske Forsikringsmeglernes Forening har gitt bestemmelser om autoriseringen.⁸ Kravet om autorisasjon innebærer en plikt til en spesiell utdanning for å kunne opptre som forsikringsmegler, og det er Norske Forsikringsmeglernes Forening som foretar autorisasjonen. Den selvålagte

⁸ <http://www.forsikringsmeglerne.no/autorisasjon/bestemmelser>

autorisasjonen avhjelper til en viss grad mangelen på en lovfestet autorisasjonsordning. Kravene til utdanning eller erfaring viser at forsikringsmeglere har en form for monopol på sin virksomhet.

2.2.3 Forskjeller i meglerrollen kontra andre meglere

Forsikringsmeglere har ingen lovfestet plikt til å utføre oppdraget «med omsorg for begge parters interesser», i motsetning til for eksempel eiendomsmeglere, jfr. eiendomsmeglingsloven av 2007 nr. 73 (heretter emgll.) § 6-3 første ledd. Årsaken til forskjellen finnes i meglernes ulike roller. Eiendomsmeglere skal være mellomledd ved omsetning av fast eiendom mellom en selger og en kjøper. Forskjellen til forsikringsmeglere kommer klarest frem dersom både selger og kjøper av fast eiendom er privatpersoner, noe som forekommer svært ofte. Det er nødvendig for eiendomsmeglere å ivareta begge parters interesser ettersom styrkeforholdet mellom partene er omtrent likt. Forskjellen i rollene kan begrunne forskjeller i de ulike megleres aktsomhetsnorm.

«Selgeren» av forsikringer vil alltid være et forsikringsselskap. Forskjellene mellom selgere av forsikringer og fast eiendom er blant annet kunnskap og kompetanse på området. En privatperson som selger fast eiendom vil normalt ikke ha mer kunnskap og kompetanse på området enn kjøperen. Et forsikringsselskap vil normalt ha atskillig mer kunnskap og kompetanse enn forsikringstakeren. Et av formålene med å benytte forsikringsmegler er å utjevne denne styrkeforskjellen. Ved å benytte megler vil forsikringstaker ofte identifiseres med meglerens kunnskap, men også meglerens handlinger og unnlater. Identifikasjon vil bli gjennomgått nærmere i punkt 2.4.3.3.

2.2.4 Grunner til å benytte forsikringsmeglere

For at det skal være aktuelt å benytte forsikringsmeglere, må meglere kunne tilføre noe forsikringstakere selv ikke besitter eller kan oppnå.⁹

Det første er kunnskap ettersom forsikringstakere ofte vet for lite om forsikringsmarkedet. Forsikringsmeglere må ha kunnskap om markedet, herunder om de ulike forsikringsselskaper, forsikringsløsninger, pris, vilkår og begrensninger.

Det neste er vurderingsevne ettersom forsikringstakere ofte ikke har tilstrekkelig kjennskap til egne behov for å kunne vurdere hvilke løsninger som bør velges. Forsikringsmeglere må være i stand til å bruke sin kunnskap for å vurdere informasjonen som mottas fra forsikringstakere, og evaluere deres behov.

Det siste er de praktiske forhold. Forsikringsmeglere må blant annet vite hvordan man oppnår gode forsikringstilbud, hva som må gjøres for å få i stand forsikringsavtaler og hvordan yte best mulig bistand underveis i forsikringsforholdene.¹⁰ Forsikringsmeglere har også ofte bedre forutsetninger for å fremforhandle gode premier enn forsikringstakere selv. Dette følger i stor grad av foretakenes posisjon i markedet, i motsetning til den enkelte forsikringstakers posisjon.¹¹ Noen forsikringstakere vil være store næringsdrivende som kan ha posisjon til å fremforhandle lave premier, men mangler tilstrekkelig kjennskap til forsikringsmarkedet og egne behov.

Alle disse forholdene innebærer at det kan være hensiktsmessig å kontakte en forsikringsmegler i stedet for å kontakte et forsikringsselskap direkte, eller velge de forsikringsløsningene en forsikringsagent formidler. Forsikringsmeglere spiller ofte på flere av de oven-

⁹ BI Forsikring (2009) s. 193

¹⁰ BI Forsikring (2008) s. 24

¹¹ BI Forsikring (2008) s. 24-32 og BI Forsikring (2009) s. 193-196

nevnte punktene i sin markedsføring, noe som kan få betydning for aktsomhetsnormen. Markedsføring blir behandlet nærmere i punkt 5.3.3.

Oppgavene blir løst ved at megler først klarlegger forsikringstakers behov og gir råd og veiledning på bakgrunn av behovene. Megler må gi konkrete råd om aktuelle forsikringsløsninger som tilbys av det og det selskapet, og løsningenes innhold basert på informasjonen om forsikringstakers behov. Når en forsikringsløsning er valgt, skal megler sørge for at selskapet får den nødvendige dokumentasjonen som kreves for at forsikringsavtalen skal komme i stand. Etter inngåelsen av forsikringsavtalen, skal megler bistå under forvaltningen av avtalen.¹² Forsikringsmeglernes oppgaver og plikter vil bli gjennomgått nærmere i oppgavens femte del.

2.2.5 Forsikringsmeglingsforetakenes forsikringsplikt

Foretakenes forsikringsplikt skal sørge for at forsikringstakere er dekket mot tap påført av meglers handlinger eller unnlater. Grunnen til å behandle foretakenes forsikringsplikt er at plikten kan få betydning for den økonomiske belastningen meglere utsettes for ved et eventuelt erstatningsansvar, og for eventuell lemping av ansvaret.

Det følger av ffl. § 4-1 at foretaket skal sørge for å ha de nødvendige forsikringene som følger av ffl. kapittel 4, både før og mens virksomheten pågår. Forsikringsplikten gjelder mot underslag av klientmidler og en ansvarsforsikring som skal dekke mot «*yrkesmessig uaktsomhet*», jfr. ffl. § 4-2. Ansvarsforsikringen er den mest interessante for denne oppgaven.

Kravet til yrkesmessig uaktsomhet er en kort måte å legge profesjonsansvaret til grunn på. Yrkesmessig uaktsomhet ville dermed vært et godt utgangspunkt for nærmere belysning av profesjonsansvaret, men verken forarbeidene til ffl. eller rettspraksis drøfter hva som ligger

¹² Bull (2008) s. 99

bak vilkåret. Oppgaven tar derfor ikke utgangspunktet i kravet slik det er uttrykt i ffl. § 4-2 for å redegjøre for profesjonsansvaret, men i løpet av oppgaven vil det bli klarere hva som ligger i «yrkesmessig uaktsomhet».

Ansvarsforsikringen gjelder for foretaket, dets forsikringsmeglere eller andre ansatte overfor forsikringstaker eller de som eventuelt utleder rett fra denne, jfr. ffl. § 4-2 første ledd.¹³ Det følger av ffl. § 4-5 fjerde ledd at forsikringene skal dekke mot krav i opptil fem år etter at foretaket nedlegger virksomheten. Etter ffl. § 4-4 jfr. fff. § 2-1, plikter foretaket å ha ansvarsforsikring som dekker minst 1 million euro per skadetilfelle. Den totale dekningen per år kan begrenses til 1,5 eller 3 millioner euro avhengig av om foretaket har opptil 10 eller flere enn 10 forsikringsformidlere.

Ansvarsforsikringen vil begrense de økonomiske følgene av et erstatningsansvar for forsikringsmeglingsforetaket så lenge erstatningsansvaret ikke overstiger forsikringsdekningen. Dersom foretaket gjentatte ganger pådrar seg erstatningsansvar, vil forsikringspremien kunne øke. Økt premie i tillegg til egenandelen som må betales ved et forsikringstilfelle, bidrar til at foretakene bør unngå erstatningsansvar selv om det dekkes av ansvarsforsikringen.¹⁴ Gjentatte erstatningskrav vil i tillegg kunne være skadelig for foretakets omdømme.

For lemping av ansvaret etter skadeserstatningsloven (heretter skl.) § 5-2 vil en ansvarsforsikring kunne medføre at skadevolders ansvar ikke bør lempes. For aktsomhetsnormen skal ikke ansvarsforsikringen ha noen direkte betydning.

Ved vurderingen av objektivt ansvar er ofte foreliggende forsikringer og forsikringsmulighet av betydning. Objektivt ansvar for forsikringsmeglere vil være vanskelig å pålegge ettersom forsvarlighet, herunder pliktene, kan være vanskelig å definere. Det blir en konkret

¹³ Norsk Lovkommentar ved Bull (2008) note 18 til FFL § 4-2 [Sitert 22. november 2012]

¹⁴ Wågheim (2009) s. 48

vurdering om forsømmelse foreligger. Grunnvilkårene for et objektivt ansvar kan også vanskelig være oppfylt for forsikringsmeglers virksomhet. Spørsmålet vil ikke forfølges videre.

2.3 Kort historikk om forsikringsmegling i Norge

Mellommannsvirksomhet i Norge kan spores tilbake til sagaen om Olav den hellige, hvor det ble gjort bruk av en mellommann ved handel i utlandet. Det finnes lovregulert materiale om assuransemegling allerede fra 1600-tallet, og på 1800-tallet ble det stilt krav til utdanning for meglere.

På begynnelsen av 1800-tallet ble norske forsikringsleverandører etablert for å konkurrere mot de utenlandske, primært i forhold til sjøforsikring. Som følge av blokadene som skyldtes Napoleonskrigene, gikk de norske forsikringsleverandørene raskt under, og staten overtok ansvaret. Først mot slutten av 1830-tallet kom nye norske forsikringsleverandører for fullt, med en påfølgende vekstperiode. Det var ofte rederne selv som startet forsikringsvirksomhetene, da som gjensidige sjøforsikringskasser.

Fra midten av 1800-tallet begynte også de nyetablerte forsikringsaksjeselskapene å tegne sjøforsikring. Som følge av dette fikk meglerselskapene muligheten til å megle forsikringer også til norske forsikringsleverandører. Til tross for opprettelsen av norske forsikringselskaper, skjedde meglingen hovedsakelig fremdeles til utenlandske forsikringsleverandører. Organisert megling begynte først mot slutten av 1800-tallet, og fokuset var på sjøforsikring og de norske rederienes forsikringsbehov.

Lov om forsikringselskaper av 1911 innførte en hovedregel om forbud mot megling av forsikring til utlandet. Hensynet bak regelen var å beskytte mot useriøse og økonomisk svake forsikringsleverandører, men et unntak hvor Kongen kunne tillate megling til utlandet ble ofte benyttet. Forsikringsleverandørene i Norge ville naturlig nok unngå at utenlandske leverandører ble benyttet, mens forsikringsmeglernes ønsket å tillate slik virksomhet ettersom det ga de et større marked. Interessekonflikten bestod i flere år.

Meglingsforbudet for skipsfart og tilsvarende ble opphevet i 1938. Meglingsforbudet for landbaserte forsikringer bestod helt frem til lov om forsikringsvirksomhet av 1988.¹⁵ Med opphevelsen av meglerforbudet fulgte rendyrkede norske forsikringsmeglingsvirksomheter. Forsikringsleverandørene var skeptiske til disse ettersom selskapene hadde egne store distribusjonsapparater og dermed ikke ønsket konkurranse.¹⁶

I dag gjelder det fremdeles et meglingsforbud, men dette har et annet innhold og er av en helt annen betydning enn tidligere, se punkt 5.5.9.2.

2.4 Forholdet mellom forsikringstaker og forsikringsmegler

2.4.1 Innledning

Forholdet mellom forsikringstaker og forsikringsmegler følger av en oppdragsavtale og en meglerfullmakt, eventuelt i ett dokument, som inngås mellom forsikringstakeren og forsikringsmeglingsforetaket. Der det ikke er behov for å skille mellom dokumentene, vil de heretter omtales samlet som «kontrakten». Det er nødvendig å se på bakgrunnen for forholdet mellom forsikringstaker og forsikringsmegler fordi dette kan få betydning for vurderingen av ansvarsgrunnlaget og aktsomhetsnormen.

2.4.2 Kontrakten mellom forsikringstaker og et forsikringsmeglingsforetak

Kontrakten mellom partene inneholder bestemmelser om partenes plikter og rettigheter. Forsikringsmeglers plikter følger dermed i utgangspunktet av kontrakten, men også av lov eller retningslinjer fra bransjen. Det interessante er hvorvidt kontrakten inneholder bestemmelser om meglers erstatningsansvar og hvilke plikter som pålegges foretaket. En kon-

¹⁵ BI Forsikring (2008) s. 12-16 og Trosdahl (2012)

¹⁶ BI Forsikring (2009) s. 192

traktsregulering av ansvaret kan medføre at det er et annet ansvarsgrunnlag enn uaktsomhetsansvaret som får anvendelse.

Ansvarsbegrensninger i kontrakten vil være underlagt generelle begrensninger, for eksempel reglene om ugyldighet i avtl. Det må i tillegg sees hen til forholdet mellom partene og omfanget av ansvarsbegrensningen (eventuelt *ansvarsfraskrivelsen*). Ansvarsfraskrivelser for dårlig utført arbeid kan trolig ikke opprettholdes.¹⁷

Et konkret kontraktseksempel henviser til at oppdraget skal utføres i henhold til ffl. og fff., herunder reglene om god meglerskikk i ffl. § 5-2. Henvisningen innebærer at det ikke er nok å se på pliktene etter kontrakten. Dette ville vært resultatet uavhengig av kontraktens henvisning til ffl., fff. og god meglerskikk, men handlingsreglene blir mer relevante for aktsomhetsnormen gjennom kontraktens henvisning, fordi reglene da må anses som en del av kontraktsforpliktelsene.

2.4.3 Meglerfullmakten

2.4.3.1 Innledning

Meglerfullmakten dokumenterer avtaleforholdet overfor forsikringsselskaper og andre tredjeparter,¹⁸ og innebærer overdragelse av retten til å binde seg ved avtaler. Fullmakten er bakgrunnen for at et forsikringsmeglingsforetak kan opptre som forsikringstakers representant overfor et forsikringsselskap. Fullmakten bør være skriftlig og angitt presist og forståelig, jfr. de etiske retningslinjene § 1. Det må redegjøres for hvor langt forsikringsmeglernes kompetanse til å binde forsikringstaker strekker seg med bakgrunn i meglerfullmakten.

¹⁷ Ulfbeck (2004) s. 21-22

¹⁸ BI Forsikring (2008) s. 40

2.4.3.2 Representasjon

I norsk rett er det tradisjonelt tale om tre typer fullmakter. Disse er frasagnsfullmakter, stillingsfullmakter og oppdragsfullmakter.¹⁹ Meglerfullmakten vises overfor selskapet, slik at selskapet blir opplyst om forsikringsmeplers fullmakt til å handle på forsikringstakers vegne. Meglerfullmakten er dermed en frasagnsfullmakt. Det må skilles mellom forsikringsmeplers rett og legitimasjon etter fullmakten.

Forsikringsmeplers *rett* til å binde forsikringstaker utledes av oppdragsavtalen og eventuell instruks, mens forsikringsmeplers *legitimasjon* som grunnlag for å binde forsikringstaker utledes av fullmakten. Problemet er at megler på bakgrunn av fullmakten dermed kan være legitimert til å foreta handlinger det egentlig ikke forelå noen rett til, som følge av begrensninger i oppdragsavtalen eller eventuell instruks. Da vil forsikringstaker bare være bundet dersom forsikrings-selskapet var i god tro, jfr. avtl. § 11. Et eksempel er dersom megler misforstår forsikringstaker, og aksepterer et oppgjørstilbud fra selskapet. Går forsikringsmegler også utenfor sin legitimasjon, vil forsikringstaker uansett ikke være bundet, jfr. avtl. § 10.²⁰ Forsikringsmegler kan dermed bli erstatningsansvarlig overfor forsikrings-selskapet hvis megler går utenfor sin legitimasjon etter meglerfullmakten. Erstatningsansvar overfor forsikringstaker kan oppstå allerede dersom forsikringsmegler går utenfor sin rett etter oppdragsavtalen.

Meglers erstatningsansvar overfor selskapet, eller eventuelt andre tredjepersoner, på bakgrunn av at det har innrettet seg som om det forelå en inngått forsikringsavtale, reguleres av avtl. § 25. Woxholth refererer til en formulering av Stuevold Lassen som angir hovedregelen i § 25 første ledd:

¹⁹ Woxholth (2012) s. 191

²⁰ Woxholth (2012) s. 200

«Ved manglende eller utilstrekkelig fullmakt svarer fullmektigen uten hensyn til skyld for tapet ved at den foretatte disposisjon ikke kan gjøres gjeldende mot den oppgitte fullmaktsgiveren».²¹

Det erstatningspliktige tapet er det som lides ved at selskapet eller tredjeperson ikke får noen rett mot forsikringstakeren.²² Første og annet ledd angir unntak fra hovedregelen, uten at det er behov for å gå i detalj i denne oppgaven ettersom fokuset er på ansvar overfor forsikringstaker.

2.4.3.3 Identifikasjon

Identifikasjon mellom forsikringstaker og forsikringsmegler er ikke regulert i fal., ffl. eller fff. for forsikring med tilknytning til næringsvirksomhet. *Utenfor* næringsvirksomhet regulerer fal. § 4-11 første ledd at det ikke kan avtales at *sikrede* skal kunne tape sin rett til erstatning som følge av handlinger eller unnlaterelser fra *sikredes* hjelpere. Ettersom forsikringsmegling er mest aktuelt for næringsdrivende, er ikke reguleringen i fal. av særlig interesse.

I næringsvirksomhet kan forsikringsavtaler inneholde bestemmelser om identifikasjon mellom forsikringstaker og dennes hjelpere, herunder megler. Hvis forsikringsavtalene ikke regulerer spørsmålet, vil forholdet mellom forsikringstaker og megler med utgangspunkt i fullmakts- og kontraktsrettslige regler, avgjøre spørsmålet.²³

Identifikasjon innebærer at en persons handlinger og unnlaterelser (og kunnskap) får betydning for en annen persons rettsstilling, fordi de anses for å være dennes egne. Fullmaktsreglene i avtl. medfører at identifikasjon foreligger så lenge forsikringsmegler holder seg in-

²¹ Woxholth (2012) s. 211

²² Woxholth (2012) s. 212

²³ Bull (2008) s. 376 og NOU 1987:24 s. 89

nenfor sin legitimasjon etter meglerfullmakten, og innebærer at forsikringsmeplers eventuelle handlinger og unnlaterelser overfor et forsikringsselskap vil anses som forsikringstakers egne.

Det skilles mellom aktiv og passiv identifikasjon. Aktiv identifikasjon foreligger når en person pådrar seg erstatningsansvar for skade en annen har voldt. Passiv identifikasjon foreligger når skadelidtes erstatningskrav reduseres på grunn av forhold som skyldes personer skadelidte identifiseres med.²⁴ Skillet får betydning blant annet for arbeidsgiveransvaret, se punkt 4.2.3.

Et spesielt eksempel hvor det forelå identifikasjon er Rt. 2011 s. 1198. Dommen omhandler et erstatningsoppgjør etter en hotellbrann, men det interessante og spesielle spørsmålet var om forsikringsmegleren måtte identifiseres med forsikringstaker *eller* forsikringsselskapet. Retten kom til at megler som følge av sin rolle måtte identifiseres med *forsikringsselskapet* i forbindelse med opplysningsplikten. Det generelle innholdet i identifikasjon fremgår av førstvoterendes uttalelser i avsnitt 47:

«Dersom forsikringstakeren benytter en fullmektig, for eksempel en forsikringsmegler, gjelder opplysningsplikten også for fullmektigen. Forsikringstakeren identifiseres med fullmektigen. Dersom fullmektigen har gitt uriktige opplysninger, har det samme virkning som om de hadde vært gitt av forsikringstakeren selv. Det gjelder enten opplysningene stammer fra forsikringstakeren eller fullmektigen har innhentet dem på annen måte».

Identifikasjon kan dermed få betydning for erstatningsspørsmålet. Et eksempel er dersom megler gir selskapet uriktige opplysninger som forsikringstaker har gitt til megler. Selv om forsikringstaker var i god tro, vil feilen gå utover forsikringstaker.²⁵ Meglers rådgivnings-

²⁴ Gisle (2010) s. 181

²⁵ Bull (2008) s. 376

funksjon er dermed ikke oppfylt fordi opplysningene ikke ble kontrollert, og megler kan bli erstatningsansvarlig.

2.5 Sanksjoner overfor forsikringsmeglere

Ved forsømmelse av pliktene, kan forsikringsmeglingsforetaket eller forsikringsmegleren personlig møtes med kontraktsrettslige beføyelser, straff eller disiplinære reaksjoner. Erstatning er bare en av sanksjonene, og kan følge av kontrakten mellom forsikringstaker og foretaket, eller av alminnelige erstatningsregler. Ileggelsen av straff eller disiplinære reaksjoner kan få betydning ved vurderingen av ansvarsgrunnlaget.

Kontrakten mellom forsikringstaker og et forsikringsmeglingsforetak gir forsikringstaker mulighet til å rette alminnelige eller spesielt angitte misligholdsbeføyelser mot foretaket ved forsømmelse av kontraktsregulerte plikter. Beføyelsene er for eksempel prisavslag, heving eller erstatning.

Straff kan idømmes på bakgrunn av ffl. § 9-5. Bestemmelsens annet ledd angir spesifikt at grove eller gjentatte brudd på god meglerskikk straffes med bøter eller fengsel inntil ett år. Det er viktig å merke seg at bestemmelsen også åpner for straff mot brudd som ikke kan anses som grove, så lenge det foreligger gjentatte brudd.

Finanstilsynet skal føre tilsyn med forsikringsformidlere, jfr. ffl. § 9-2, noe som omfatter forsikringsmeglingsforetak, og kan kalle tilbake tillatelse til å drive forsikringsmeglingsforetak, jfr. ffl. §§ 9-3 og 9-4. Det fremgår ikke av verken ffl. eller fff. at en person kan hindres i å utøve som forsikringsmegler, i motsetning til hva som for eksempel gjelder revisorer, jfr. revl. § 9-1. Det er dog regulert i § 8 i bestemmelser om autorisasjon fra Norske Forsikringsmeglernes Forening at autorisasjon kan tilbakekalles dersom forsikringsmegleren anses å være uskikket til å fortsette som autorisert forsikringsmegler.

Andre disiplinære sanksjoner kan ilegges på bakgrunn av behandlingsregler for brudd på bransjefastsatte retningslinjer, og omfatter kritikk, bot, oversendelse av saken til Finanstilsynet eller eksklusjon av foretaket fra foreningen.

3 Rammen for forsikringsmeglers erstatningsansvar

3.1 Innledning

I juridisk sammenheng betyr ansvar at man bærer følgene av skade- eller tapsvoldende handlinger eller unnlater, særlig i form av erstatningsplikt.²⁶ Erstatningsansvar er således en rettsvirkning som følger av et pliktbrudd,²⁷ og er et pengekrav som skal kompensere for skade, tap eller ulempe som er påført skadelidte.²⁸ Formålet med erstatning er således å flytte et oppstått tap. Kompensasjonen er det primære hensynet bak erstatningsretten, og kalles reparasjonshensynet. Prevensjonshensynet angir at erstatningsretten skal virke forebyggende ved at man handler mer aktsomt når man risikerer å bli erstatningsansvarlig for sine handlinger eller unnlater.

Forsikringsmeglere kan stilles til ansvar for forsømmelse av oppdraget, men det er nødvendig med et rettsgrunnlag for at skadelidte skal ha et erstatningskrav. Rettsgrunnlaget er rettsregler, eventuelt i samspill med kontrakten mellom partene. Det kreves et tvangsgrunnlag for oppfyllelse hvis kravet ikke oppfylles frivillig, eksempelvis dom.

Grunnvilkårene for erstatningsansvar er at det må foreligge økonomisk skade eller tap for skadelidte, ansvarsgrunnlag for skadevolder og adekvat årsakssammenheng mellom ansvarsgrunnlaget og skaden eller tapet.

Det er to hovedtyper ansvarsgrunnlag i norsk rett, uaktsomhetsansvar og objektivt ansvar. Ansvarsgrunnlaget er grunnen til at det ilegges ansvar, og innebærer at det må finnes et rettslig grunnlag for å pålegge skadevolder å yte erstatning.

²⁶ Store norske leksikon på nett, «ansvar – rettslig ansvar» [Sitert 10. oktober 2012]

²⁷ Hjelmeng (2012) s. 9

²⁸ Stavang (2004) s. 242

Objektivt ansvar er bare aktuelt når det er lovfestet, eller når skadetilfellet faller innenfor rammene for det ulovfestede objektive ansvaret som domstolene har trukket opp.²⁹ Objektivt ansvar innebærer at ansvar inntreer selv når skadevolder ikke kan bebreides.

Uaktsomhets-, eller culpaansvaret, gjelder dermed i enhver sammenheng med mindre annet er bestemt, og inntreer når skadevolder kan bebreides for forsømmelsen. Selv om det finnes eksempler på lovfestet uaktsomhetsansvar, for eksempel revisors erstatningsansvar etter revl. § 8-1, finnes det ingen *generell* lovhjemmel for ansvarsgrunnlaget. Innholdet av uaktsomhetsansvaret er utviklet gjennom fast og langvarig rettspraksis.

For forsikringsmeglere er det på det rene at erstatningsspørsmålet reguleres av verken ffl., fff. eller fal. Det må derfor sees hen til alminnelige erstatningsregler for å begrunne erstatningsansvaret for forsikringsmeglere.

Denne delen vil redegjøre for spørsmål som har betydning for rammen av forsikringsmeglernes ansvar. Delen behandler betydningen av skillet mellom foretaket og megler personlig i relasjon til ansvaret, om det dreier seg om erstatning i eller utenfor kontrakt og hvilke typer tap som omfattes av ansvaret. Siste punkt handler om lemping av erstatningsansvaret.

3.2 Skillet mellom forsikringsmeglingsforetaket og forsikringsmegler personlig – hvem kan bli erstatningsansvarlig

I forhold til forsikringsmeglernes erstatningsansvar er det nødvendig å skille mellom foretaket og forsikringsmegler personlig. Kontraktsforholdet mellom forsikringstaker og foretaket gjør at det er foretaket som er kontraktspart med forsikringstaker og har påtatt seg kontraktsforpliktelsene.

²⁹ Lødrup (2009) s. 229

Grunnen til skillet er at ansvarsgrunnlaget og vurderingene kan være ulike. Forsikringsmeglere personlig er ansatte i foretaket og dermed ikke (direkte) kontraktspart med forsikringstaker. For hvert oppdrag vil det dog være en eller flere forsikringsmeglere som faktisk oppfyller oppdraget. Den som handler og kan volde tap vil dermed som regel ikke være medkontrahenten selv, foretaket, men forsikringsmegler. Både foretaket og megler personlig kan dermed bli ansvarlige, på bakgrunn av ulike ansvarsgrunnlag.

Foretaket kan bli ansvarlig på bakgrunn av erstatning i eller utenfor kontrakt. Skillet vil drøftes i punkt 3.3. Foretaket kan også bli ansvarlig etter regler om erstatning i kontrakt eller arbeidsgiveransvaret når forsikringsmegler personlig er uaktsom. Lemping kan virke inn på ansvarets omfang, jfr. skl. §§ 2-2 og 2-3 for arbeidsgiveransvaret om lemping av henholdsvis arbeidsgivers og arbeidstakers ansvar, eller skl. § 5-3 som er den generelle lempingsreglen. Det kan også bli tale om regress mellom forsikringsmeglingsforetaket og forsikringsmegler personlig.

Forsikringsmegler personlig kan bli ansvarlig etter uaktsomhetsansvaret.

Dersom både foretaket og megler personlig er ansvarlige, følger det av den generelle regel om solidaransvar i skl. § 5-3 nr. 1 at skadelidte kan kreve den ene skadevolder for hele sitt tap. Om den som dekker tapet kan kreve regress hos de(n) andre, avgjøres under hensyn til ansvarsgrunnlaget og forholdene ellers, jfr. § 5-3 nr. 2. For arbeidsgiveransvaret følger det av skl. § 2-3 nr. 2 en presisering av § 5-3, ved at arbeidstaker som selv erstatter tap kan kreve dekket av arbeidsgiver det denne bør bære etter skl. § 2-3 nr. 1. Som følge av forsikringsmeglingsforetakenes pålagte ansvarsforsikring, kan forsikringsselskapet som yter denne forsikringen måtte dekke tapet som arbeidstaker krever dekket.³⁰

³⁰ Norsk Lovkommentar ved Askeland (2010) note 340 til skl. § 5-3 [Sisert 9. november 2012]

Skadelidt forsikringstaker kan dermed velge å forholde seg til ulike aktører basert på ulikt grunnlag. Det er ingenting i veien for at forsikringstaker velger å holde seg til forsikringsmegler personlig, men det er ikke nødvendigvis verken det mest hensiktsmessige eller rimeligste når det tas hensyn til rollefordelingen mellom foretaket og megleren. Muligheten for å få dekning for et stort erstatningskrav kan også være mindre hos en privatperson enn hos et forsikringsmeglingsforetak. Normalt vil også arbeidsgiveren være nærmere til å bære risikoen, fordi tapspotensialet er oppstått i sammenheng med arbeid, og arbeidsgiveren dermed er nærmest til å forsikre seg.

3.3 Erstatning i eller utenfor kontrakt

Forholdet mellom forsikringstaker og forsikringsmegler bygger på en kontrakt mellom forsikringstaker og forsikringsmeglingsforetaket. Uaktsomhetsansvaret er det alminnelige ansvarsgrunnlaget både for erstatningsansvar i og utenfor kontrakt, med mindre annet er bestemt.³¹ Et eksempel på lovregulering av et strengere ansvarsgrunnlag er kontrollansvaret i kjøpsloven (heretter kjl.) §§ 27 og 40. Dersom vilkårene for det anviste ansvarsgrunnlaget ikke er oppfylt, kan uaktsomhetsansvaret komme til anvendelse.

Spørsmålet er om det er aktuelt med ansvar i eller utenfor kontrakt for et forsikringsmeglingsforetak, og om det har betydning å plassere ansvaret i den ene eller andre båsen. Betydningen må foreligge for aktsomhetsnormen, som er det relevante i oppgavens vurdering av profesjonsansvaret.

For erstatning i kontrakt vil kontrakten være utgangspunktet for å fastlegge forsikringsmeglernes (og forsikringstakers) plikter. Erstatning utenfor kontrakt vurderer kravene til skadevolder etter generelle avtaleuavhengige erstatningsregler.³² For både erstatning i og utenfor kontrakt må de grunnleggende vilkårene for erstatning være oppfylt.

³¹ Hagstrøm (2011) s. 468

³² Ulfbeck (2004) s. 7

I et kontraktsforhold kan partene begrense eller utvide erstatningsansvaret, noe som normalt ikke er mulig for erstatning utenfor kontrakt. For kravet til aktsomhet vil dette være av mindre betydning.

Ansvarsvurderingen vil i hovedtrekk være den samme både i og utenfor kontrakt. Uavhengig av om ansvaret anses som erstatning i eller utenfor kontrakt, vil problemstillingen ved vurderingen av ansvaret være om skadevolder burde handlet annerledes ut fra en faglig forsvarlig bedømmelse. Det vil dermed ikke ha særlig betydning for ansvarsvurderingen om profesjonsansvaret anses som erstatning i eller utenfor kontrakt.³³ Det er heller ikke nødvendig å foreta et skarpt skille, fordi kontrakten kan inntas som moment i aktsomhetsvurderingen uavhengig av om det er tale om erstatning i eller utenfor kontrakt.³⁴ Også Lødrup mener at profesjonsansvaret ligger i grenseområdet mellom kontraktsrett og erstatningsrett.³⁵

Forsikringsmeglers profesjonsansvar med hensyn til aktsomhetsnormen må også ta stilling til plikter og normer som følger av lov og bransje. Det er dermed ikke nødvendig å foreta en nærmere plassering av profesjonsansvaret.

For *andre* elementer enn ansvarsvurderingen kan det ha betydning om det er tale om erstatning i eller utenfor kontrakt. Slike elementer er for eksempel foreldelsesfristene, bevisbyrdespørsmål, kontraktshjelperansvaret og adekvansvurderingen. Også for erstatningsutmålingen kan skillet ha betydning.

³³ Wågheim (2009) s. 55

³⁴ Hjelmeng (2007) s. 22

³⁵ Lødrup (2009) s. 56

3.4 Hvilke typer tap er omfattet av ansvaret

3.4.1 Innledning

Kjl. § 67 første ledd angir at kontraktsparten skal ha full erstatning for det tap som lides som følge av kontraktsmotpartens kontraktsbrudd, såfremt det foreligger adekvat årsaks-sammenheng. Bestemmelsen antas å gi uttrykk for et alminnelig kontraktsrettslig prinsipp.³⁶ Retten til full erstatning innebærer at forsikringstaker skal stilles som om det var tegnet den forsikring som ble avtalt med forsikringsmegler, såfremt forsikringstaker var i god tro om dette, jfr. LB-2005-77427 som bil bli gjennomgått i punkt 5.5.8.2.

3.4.2 Rene formuestap

Forsikringsmeglere er et mellomledd mellom forsikringstaker og forsikringsselskap, og kan ikke være ansvarlig for skade på eller tap av forsikringsgjenstanden. Forsikringsmeglernes oppgaver er å bistå forsikringstaker med finne relevante forsikringsløsninger, og deretter yte bistand ved inngåelse og forvaltning av en forsikringsavtale. Megler kan bli ansvarlig for tap som følger av forsømmelse av pliktene. Eksempler på situasjoner er at forsikringsavtalen blir for dyr eller feil i forhold til det som er avtalt, at forsikringen ikke på tilstrekkelig vis dekker forsikringstakers behov, eller at forsikringsmegler ikke bistår med tilstrekkelig oppfølging og forvaltning av forsikringsavtalen.

Situasjonene innebærer at forsikringsmeglere først og fremst kan bli ansvarlige for rene formuestap i form av følgetap. Med rene formuestap menes økonomisk tap som rammer skadelidte uten at det dreier seg om fysisk skade eller tap på ting eller person.

³⁶ Hagstrøm (2011) s. 553

3.4.3 Rene formuestaps erstatningsrettslige vern

3.4.3.1 Innledning

Høyesterett har reist problemstillingen om rene formuestap «*overhodet er erstatningsrettslig vernet*», jfr. Rt. 1991 s. 1335 på side 1342. Førstvoterende foretar likevel ingen nærmere drøftelse av problemstillingen. Dommen handler om en banks erstatningsansvar for tilbakeviste sjekker. Det må dermed vurderes om rene formuestap har erstatningsrettslig vern for å avgjøre om det foreligger et erstatningspliktig økonomisk tap for forsikringstaker. Ved erstatning i kontrakt er det klart at vern foreligger ettersom formålet er å få erstatning for eventuelle kontraktsbrudd. Rene formuestap er normalt det man får erstatning for i kontrakt. Spørsmålet er dermed mest interessant for erstatning utenfor kontrakt.³⁷

Som det fremgikk av punkt 3.3 er det ikke tale om et rent erstatningsansvar i kontrakt for forsikringsmeglere, selv om forholdet mellom partene bygger på en kontrakt. Konklusjonen var at det ikke er nødvendig å skille mellom erstatning i og utenfor kontrakt når det gjelder vurderingen av ansvarsgrunnlaget. For rene formuestap er dette skillet nødvendig ettersom det ofte er mer tvilsomt om rene formuestap har vern utenfor kontrakt. Det følgende er dermed inntatt for helhetens skyld.

3.4.3.2 Utgangspunktet er at man erstatningsfritt kan påføre andre rene formuestap

Det er klart at norsk rett ikke har et utgangspunkt om ikke-vern for rene formuestap.³⁸ Dette følger blant annet av skl. § 4-1 som angir at skadelidte skal ha full erstatning for annen formuesskade. Samtidig er det klart at man i stor grad ansvarsfritt kan påføre andre et rent formuestap, for eksempel ved å starte en konkurrerende virksomhet.³⁹ Den eksisterende virksomheten kan dermed lide et økonomisk tap i form av tapte inntekter som følge av re-

³⁷ Hagstrøm (2011) s. 466 og Hagstrøm (2005) s. 271

³⁸ Thorson (2011) s. 321

³⁹ Lødrup (2009) s. 167

duert salg. Her er det *ansvarsgrunnlaget* som virker begrensende for erstatning av den eksisterende virksomhetens tap, ikke spørsmålet om rene formuestaps erstatningsrettslige vern. Spørsmålet er dermed om handlingen som medfører det rene formuestap er rettsstridig. Det finnes ikke noe ansvarsgrunnlag for å pålegge den nyoppstartede konkurrerende virksomheten et erstatningsansvar. Det foreligger altså ingen ansvarsbetingende handling.

3.4.3.3 Vurderingen av om et rent formuestap har erstatningsrettslig vern

Et rent formuestaps erstatningsrettslige vern må vurderes i henhold til de normer som rettsordenen oppstiller på det aktuelle livsområdet.⁴⁰ Normene følger av lov eller forskrift, avtale eller ulovfestet grunnlag.

For at lovfestede normer skal gi opphav til erstatningsrettslig vern må normen ta sikte på å beskytte skadelidte mot den type tap som har oppstått. Hvis normen ikke beskytter interessen, kan den heller ikke begrunne et erstatningsansvar. Normer som følger av avtale vil normalt klart innebære erstatningsrettslig vern for kreditors (forsikringstakers) interesser ved mislighold. For vern på ulovfestet grunnlag vil det i stor grad være sammenfall mellom betraktningene som gjør handlingen eller unnlatsen uaktsom og de betraktninger som etablerer erstatningsrettslig vern for den skadede interessen. Her vil sedvanerettsdannelser være sentrale i vurderingen av vernet. Ansvar for rene formuestap kan begrenses i en helhetsvurdering ved å se hen til om det foreligger adekvat årsakssammenheng.

Gjennomgangen viser at ikke alle rene formuestap er erstatningspliktige. Det må foretas en konkret vurdering for å avgjøre om et rent formuestap har erstatningsrettslig vern. Det er lite tvilsomt at rene formuestap som skyldes forsikringsmeglere har et erstatningsrettslig vern ettersom forholdet mellom forsikringstaker og megler bygger på en kontrakt. Problemet vil ikke forfølges ytterligere i oppgaven.

⁴⁰ Hjelmeng (2007) s. 34, Lødrup (2009) s. 167 i note 151

3.5 Lemping av ansvaret og forsikringstakers medvirkning

Med lemping forstås bortfall av eller redusert erstatningsplikt. Skl. § 5-2 er den generelle lempingsregel i norsk rett og gjelder alle slags skadeforvoldelser, uavhengig av ansvar grunnlag og skadens eller tapets art.⁴¹ Kjl. § 70 annet ledd inneholder regler om lemping av erstatning i kjøpsforhold, som må antas å gjelde også for andre kontraktstyper.⁴² Det finnes ingen særlovgivning om lemping av forsikringsmeglers ansvar. Spørsmålet er om det er den generelle lempingsregelen i skl. § 5-2 eller kontraktsrettslige lempingsregler etter prinsippet i kjl. som får anvendelse.

Rettstilstanden klargjøres i dissensdommen Rt. 2004 s. 1887. Dommen handlet om et rådgivende ingeniørfirma som ble pålagt ansvar for mangelfull prosjektering i forbindelse med bygging av en molo. Både flertallet og mindretallet viste til veiledningen som følger av kontraktsrettslige lempingsregler, særlig kjl. § 70 annet ledd. Resultatet ble at lemping ble foretatt etter skl. § 5-2 da bestemmelsen ble ansett for å kunne anvendes også på et misligholdsansvar. Ved skjønnet skal det legges særskilt vekt på vurderingsmomentet som følger av kjl. § 70 annet ledd. Dommen viser at skillet mellom erstatning i og utenfor kontrakt i mange tilfeller er av mindre betydning.

For arbeidsgiveransvaret er det gitt presiserende regler om lemping i skl. §§ 2-2 og 2-3, for henholdsvis arbeidsgivers og arbeidstakers ansvar.

For ansvarsvurderingen er det ikke nødvendig å gå videre inn på lempingsspørsmålet.

Skadelidtes (forsikringstakers) medvirkning (til tapet) kan medføre at erstatningen settes ned eller bortfaller, jfr. skl. § 5-1. Regelen er ikke gitt bare til hensyn for skadevolder, men fordi skadelidte ikke bør få full erstatning for noe som kan skyldes egne forhold. Et eksem-

⁴¹ Lødrup (2009) s. 429

⁴² Hagstrøm (2011) s. 587-588

pel på dette kan være dersom forsikringstaker unndrar eller ikke gir riktige opplysninger av betydning for anbudsgrunnlaget til aktuelle forsikringsselskap.

4 Ansvarsgrunnlag

4.1 Innledning

I punkt 3.2 ble det redegjort for at det ikke er tilstrekkelig å tale om «forsikringsmeglers» erstatningsansvar overfor forsikringstaker. Det må dermed redegjøres for hvilket ansvarsgrunnlag som er aktuelt, både forsikringsmeglingsforetaket og forsikringsmegler personlig. Til slutt redegjøres det for subjektive forhold hos skadevolder.

4.2 Ansvarsgrunnlaget for forsikringsmeglingsforetaket

4.2.1 Innledning

Forsikringsmeglingsforetaket kan bli ansvarlig enten som følge av kontrakten mellom partene eller på bakgrunn av det lovfestede arbeidsgiveransvaret.

Arbeidsgiveransvaret gjelder både i og utenfor kontrakt, men har størst betydning utenfor kontrakt ettersom erstatning i kontrakt er antatt å favne videre.⁴³ Både arbeidsgiveransvaret og erstatning i og utenfor kontrakt bygger på et uaktsomhetsansvar.

4.2.2 Erstatning i kontrakt

4.2.2.1 Er kontrollansvaret relevant?

Kjl. får ikke direkte anvendelse på kjøp av tjenester, slik at kjl. § 27 jfr. § 40 om kontrollansvar ikke får direkte anvendelse for forsikringsmegling. Det er derimot grunnlag for å hevde at kontrollansvaret i kjl. § 27 gir uttrykk for et alminnelig obligasjonsrettslig prinsipp utenfor de områder ansvaret er lovfestet.⁴⁴

⁴³ Lødrup (2009) s. 193 og Hagstrøm (2011) s. 486

⁴⁴ Hagstrøm (2011) s. 496-497 og s. 523

Kontrollansvaret innebærer at den som leverer ytelser har et objektivt ansvar for å levere, uavhengig av hindringer som har sin årsak innenfor kontrollsfæren til leverandøren. Ansvarsfrihet er først aktuelt når hindringen er utenfor kontrollsfæren, og leverandøren ikke med rimelighet kunne ta hindringen i betraktning på avtaletiden, eller unngå eller overvinne følgene av den.

For å avgjøre om kontrollansvaret er et aktuelt ansvarsgrunnlag for forsikringsmeglers erstatningsansvar, er det nødvendig å redegjøre for om forsikringsmeglers plikter skal kategoriseres som «innsatsforpliktelser» eller «resultatforpliktelser». Kontrollansvaret er hovedsakelig bare relevant i forhold til resultatforpliktelser, fordi ansvar for forsømmelse av innsatsforpliktelser krever uaktsomhet.⁴⁵

4.2.2.2 Innsats- og resultatforpliktelser

Innsats-, eller omsorgsforpliktelser, foreligger der det er tilstrekkelig at debitor gjør en faglig forsvarlig eller god innsats.⁴⁶ Debitor har krav på vederlag selv om resultatet uteblir. Innsatsforpliktelser kan, som følge av sin art, ikke i like stor grad angis så presist som resultatforpliktelser. Det gir et slingringsmonn med hensyn til hva som er «forsvarlig atferd», som utgjør utgangspunktet for aktsomhetsnormen. For innsatsforpliktelser er vurderingen av kontraktsbruddet og ansvarsgrunnlaget normalt sammenfallende.⁴⁷

Resultatforpliktelser foreligger der debitor plikter å frembringe et bestemt resultat.⁴⁸ Ved resultatforpliktelser er kontrakten oppfylt når resultatet nås, og misligholdt når dette ikke nås, eller ikke nås i tide. Leverandøren har dermed en oppfyllelsesrisiko. For resultatforpliktelser vil vurderingen av kontraktsbruddet og ansvarsgrunnlaget delvis være adskilte

⁴⁵ Hagstrøm (2011) s. 523

⁴⁶ Hagstrøm (2011) s. 126

⁴⁷ Bruserud (2012) s. 19

⁴⁸ Hagstrøm (2011) s. 126

vurderinger. For resultatforpliktelser er det ikke nødvendig at det foreligger uaktsomhet for at det ikke oppfylles i tråd med kontrakten.

Forskjellene viser at kontrollansvaret ikke egner seg som ansvarsgrunnlag for innsatsforpliktelser.

4.2.2.3 Forpliktelsens type for forsikringsmeglere

For å avgjøre om en forpliktelse er en innsats- eller en resultatforpliktelse, er spørsmålet om det er tilstrekkelig å yte en faglig god innsats eller om målet må nås for å gi rett til vederlaget.⁴⁹ Det må dermed sees hen til hvordan forpliktelsen beskrives i kontrakten. Andre relevante momenter er prisen, vilkårene, risikoen for å oppnå det forventede resultat og kreditors mulighet til å påvirke oppfyllelsen av forpliktelsen, jfr. UNIDROIT Principles 2010 art. 5.1.5.⁵⁰

Forsikringsmeglernes hovedoppgave er å sørge for rådgivning og bistand i forbindelse med å finne en forsikringsløsning som dekker forsikringstakers behov og eventuelle krav. Det er ikke gitt at forsikringsmegler kan finne en passende forsikringsløsning. Formålet for forsikringstaker med å engasjere en forsikringsmegler er å få den mest optimale forsikringsløsningen for sine behov, altså ikke et bestemt resultat. Megler må ofte utføre oppgaver som ikke kan resultere i et bestemt resultat. Det som skal leveres er dermed som regel ikke et bestemt resultat, men en faglig forsvarlig innsats.

Dersom det mot normalen er avtalt at det *skal* oppnås en (bestemt) forsikringsavtale, er det meglers oppgave å finne ut av hvilke(n) løsning(er) som er relevante for forsikringstaker. Dette må baseres på en behovsanalyse mm., ellers ville ikke forsikringstaker hatt behov for å engasjere en megler.

⁴⁹ Simonsen (2012) s. 8

⁵⁰ Hagstrøm (2011) s. 128

Enkelte av forpliktelsene vil individuelt være resultatforpliktelse, eller en blanding. Et eksempel er fornyelse av en forsikringsavtale som løper ut. Det er ikke nok å gjøre en faglig god innsats, men faktisk oppnå fornyelse (resultatforpliktelse), såfremt ikke situasjonen krever en ny anbudsrunde. Både fornyelse og en ny anbudsrunde innebærer revurdering av pris, vilkår og forsikringstakers behov (innsatsforpliktelse).

Forsikringsmeglers oppgaver kan til en viss grad sammenliknes med eiendomsmeglers oppgaver, selv om rådgivningsfunksjonen er mer fremtredende hos forsikringsmeglere. I forarbeidene til emgll., NOU 2006:1 på side 55, påpekes det at eiendomsmegling kan betraktes som en innsatsforpliktelse. Oppgavene består i korte trekk av å bistå selger med planlegging og gjennomføring av salg. Dette omfatter oppretting av prospekt, annonsere, gjennomføre visninger, avholde kontraktsmøter, fylle ut nødvendige dokumenter og oversende til tinglysning og foreta det økonomiske oppgjøret mellom partene.⁵¹ Oppgavene er i hovedsak rådgivende, med enkelte mer resultatorienterte oppgaver. Også forsikringsmeglere har slike resultatorienterte oppgaver, for eksempel å oversende dokumentasjon til et forsikringsselskap. Lovgiver har dermed vurdert eiendomsmeglers oppgaver til å være innsatsforpliktelse, til tross for enkelte resultatforpliktelse. Dermed må også forsikringsmeglers forpliktelse kategoriseres som innsatsforpliktelse.

Gjennomgangen viser at kontrollansvaret ikke egner seg som ansvarsgrunnlag for foretaket, fordi det dreier seg om innsatsforpliktelse. Det må sees hen til uaktsomhetsansvaret når det skal avgjøres om det foreligger erstatning i kontrakt for et forsikringsmeglingsforetak. Da blir det mulig å tale om et profesjonsansvar, som er en presisering av aktsomhetsnormen i uaktsomhetsansvaret, i motsetning til et kontrollansvar, som er et nær objektivt ansvar.

⁵¹ Senter for IKT i utdanningen (2012) – Om yrket eiendomsmegler [Sitert 21. november 2012]

4.2.2.4 Uaktsomhetsansvaret i kontrakt

Uaktsomhet i kontrakt har mye til felles med uaktsomhet utenfor kontrakt. I begge tilfeller går uaktsomhetsansvaret i korthet ut på at:

*«den som har opptrådt uaktsomt eller uforsvarlig, blir erstatningspliktig overfor skadelidte for den skade som er påført ham».*⁵²

Uaktsomheten gjelder både handlinger og unnlater.

Utgangspunktet både i og utenfor kontrakt blir dermed å avgjøre om skadevolder (megler) kan bebreides for å ha handlet eller ikke å ha handlet på en bestemt måte, når skadevolder kunne og burde ha handlet annerledes.

Skyld kan deles inn i tre, eventuelt fire, ulike grader. Disse er simpel og grov uaktsomhet, forsett og overlegg. For å avgjøre spørsmålet om erstatningsansvar er skyldgraden normalt ikke avgjørende ettersom simpel uaktsomhet er tilstrekkelig. Det er grensen mot forsvarlig atferd som er interessant. Skyldgraden kan derimot få betydning ved avgjørelsen av om ansvaret skal avkortes, for eksempel som følge av skadelidtes (forsikringstakers) medvirkning. Også for blant annet lemping og ved vurderingen av om tapet er en adekvat følge av den skadevoldende opptreden, kan skyldgraden få betydning.⁵³

Det vises til punkt 3.3 i forbindelse med videre forskjeller mellom erstatning i og utenfor kontrakt.

For å avgjøre om skadevolder er å bebreide, må skadevolders opptreden sammenliknes med hva som er aktsom atferd, altså en objektiv standard som kalles «aktsomhetsnormen». Aktsomhetsnormen vil gjennomgå nærmere i oppgavens femte del.

⁵² Lødrup (2009) s. 127

⁵³ Lødrup (2009) s. 129

I kontrakt vil aktsomhetsnormen være strengere ettersom debitor (skadevolder) frivillig har påtatt seg en kontraktsforpliktelse mot vederlag. Kontrakten medfører at kreditor har bestemte forventninger til oppfyllelsen. Krav og forventninger må dermed ta *utgangspunkt* i kontrakten, ikke i de allmenne normer for aktsom opptreden som forventes utenfor kontrakt. I tillegg til spesielle og konkrete forhold som kan utledes av kontrakten og fra kontraktsforholdet, vil aktsomhetsnormen i kontrakt i tillegg følge av bransjestandarder.⁵⁴

4.2.2.5 Kontraktshjelperansvaret

Utgangspunktet i kontraktsforhold er at debtors (foretakets) kontraktsforpliktelse forblir uendret selv om det benyttes hjelpere til å oppfylle, jfr. kontraktshjelperansvaret. I motsetning til arbeidsgiveransvaret, omfatter kontraktshjelperansvaret selvstendige oppdragstakere og andre hjelpere som ikke kan karakteriseres som arbeidstakere og selvstendige oppdragstakere, *i tillegg* til ansatte.⁵⁵ Hadde det vært samme begrensning som etter arbeidsgiveransvaret kunne debitor frigjort seg fra sine forpliktelser ved å la hjelpere overta oppfyllelsehandlingene.⁵⁶

Kontraktshjelperansvaret har ingen generell lovhjemmel, men er forutsatt i for eksempel kjl. § 27 annet ledd. Kontraktshjelperansvaret har et annet rettspolitisk grunnlag enn arbeidsgiveransvaret, og er ikke bundet til de lovbestemte begrensninger i arbeidsgiveransvaret. Betingelsen for å anvende ansvaret er at det dreier seg om egne kontraktsforpliktelser.⁵⁷

⁵⁴ Hagstrøm (2011) s. 474

⁵⁵ Lødrup (2009) s. 193

⁵⁶ Hagstrøm (2011) s. 487

⁵⁷ Hagstrøm (2011) s. 486-488

For kontraktshjelperansvaret er vurderingens tema ikke om hjelperens opptreden er uaktsom, men om kontraktsparten hadde utvist uaktsomhet om det var denne som hadde stått for opptreden. Et eksempel er vegfraktavtaleloven § 6.⁵⁸

Arbeidsgiveransvaret oppstiller et krav om saklig tilknytning til tjenesteforholdet i skl. § 2-1 nr. 1 første punktum, som presiseres av annet punktum. Det fremgår av Rt. 1959 s. 849 at kontraktshjelperansvaret normalt vil være mer liberalt med hensyn til dette kravet. Dommen handler om en læregutt som drepte to personer mens han kjørte en bil verkstedet hadde til reparasjon. Arbeidsgiver ble frikjent for skaden overfor tredjepersonene da dette lå utenfor både oppgavene *denne* læregutten hadde og oppgaver læregutter normalt har. Det følger av domsresultatet at begrensningen i skl. § 2-1 nr. 1 annet punktum ikke gjelder for kontraktshjelperansvaret, som dermed rekker noe videre enn arbeidsgiveransvaret. Identifikasjon skjer bare når hjelperens opptreden har tilknytning til dennes oppgaver, dvs. opptreden må ha sammenheng med hjelperens fullmakt.⁵⁹

4.2.3 Arbeidsgiveransvaret

Arbeidsgiveransvaret følger av skl. § 2-1 og går i korthet ut på at arbeidsgiver (foretaket) er objektivt ansvarlig for arbeidstakers uaktsomhet. Dette må presiseres ytterligere som følge av at loven oppstiller fire vilkår for at arbeidstakers (megler) uaktsomhet skal være arbeidsgivers ansvar.

For det første svarer arbeidsgiver for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt, jfr. skl. § 2-1 nr. 1 første punktum. Det er dermed et uaktsomhetsansvar som ligger i bunnen for både foretaket og megler personlig. Arbeidsgiveransvaret består således av et objektivt element ettersom arbeidsgiver svarer for alle skader, og et subjektivt element ettersom det kreves at arbeidstaker har utvist skyld. Arbeidsgiveren blir ansvarlig for skader voldt ved

⁵⁸ Hagstrøm (2011) s. 491

⁵⁹ Hagstrøm (2011) s. 491-492

arbeidstakerens forsett eller uaktsomhet uavhengig av egen skyld.⁶⁰ Det foreligger dermed aktiv identifikasjon. Etter skl. § 2-1 nr. 1 første punktum, må det tas hensyn til:

«om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt».

Vilkåret viser at skadelidtes (forsikringstakers) *forventninger* skal tas hensyn til ved vurderingen av arbeidsgivers ansvar. Grunnen er at forventninger inngår som del av aktsomhetsnormen, og bestemmelsen utgjør dermed et godt utgangspunkt for normen. I punkt 5.2 legger oppgaven til grunn et liknende utgangspunkt for aktsomhetsnormen.

Arbeidstakeren vil i tilfelle være personlig ansvarlig etter det alminnelige uaktsomhetsansvaret, slik at begge hefter for samme skade etter ulike ansvarsgrunnlag. Dette gir grunnlag for solidaransvar, se punkt 4.3⁶¹

Arbeidsgiver hefter også for anonyme og kumulative feil. Slike feil foreligger der det ikke kan pekes ut en bestemt arbeidstaker, eller der det foreligger flere handlinger som til sammen medfører uaktsomhet. Arbeidsgiver kan dermed bli ansvarlig selv der det ikke er mulig å knytte et personlig ansvar til en eller flere arbeidstakere.⁶²

For det andre må det foreligge et ansettelsesforhold, jfr. «arbeidsgiver» og «arbeidstaker». Kravet utfylles av skl. § 2-1 nr. 2 som angir at en arbeidsgiver er det offentlige og enhver annen som i eller utenfor ervervsvirksomhet har noen i sin tjeneste. Det viktige er dermed hva som anses for å være «i tjeneste». Arbeidsgiveransvaret omfatter dermed ikke selvstendige oppdragstakere. En arbeidstaker er enhver som gjør arbeid eller utfører verv i arbeidsgivers tjeneste, jfr. skl. § 2-1 nr. 3.

⁶⁰ Lødrup (2009) s. 205

⁶¹ Nygaard (2007) s. 220

⁶² Lødrup (2009) s. 205-206

For det tredje må skaden, etter skl. § 2-1 nr. 1 første punktum, være voldt:

«under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren».

Det er dermed ikke selve ansettelsesforholdet som er avgjørende, men om skaden er voldt i tjenesten.⁶³

For det fjerde finnes det en ansvarsbegrensning i skl. § 2-1 nr. 1 annet punktum, hvor det angis at ansvaret ikke omfatter skade som skyldes at:

«arbeidstakeren går utenfor det som er rimelig å regne med etter arten av virksomheten eller saksområdet og karakteren av arbeidet eller vervet».

Vilkåret må sees i sammenheng med skl. § 2-1 nr. 1 første punktum,⁶⁴ og kan formuleres som et krav om en viss saklig sammenheng med tjenesteforholdet.⁶⁵

4.2.4 Hvilket ansvarsgrunnlag er mest hensiktsmessig

For forsikringsmeglingsforetak vil ikke de personelle begrensningene i arbeidsgiveransvaret kontra kontraktshjelperansvaret være av særlig betydning, ettersom forsikringsmeglere personlig er ansatt i foretaket.

Også i vurderingen av arbeidsgiveransvaret kan man trekke inn kontrakten og forholdet den skaper mellom partene. Dette kan gjøres på bakgrunn av det lovfestede tillegget om at det

⁶³ Lødrup (2009) s. 206

⁶⁴ Lødrup (2009) s. 209

⁶⁵ Hagstrøm (2011) s. 491

må tas hensyn til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt.

Kontraktshjelperansvaret rekker noe lenger også fordi begrensningen som finnes for arbeidsgiveransvaret i skl. § 2-1 nr. 1 annet punktum ikke gjelder for kontraktshjelperansvaret. Det kan hevdes at kontraktshjelperansvaret trolig er det foretrukne ansvarsgrunnlaget ettersom ansvaret favner videre. Men, identifikasjon skjer bare når hjelperens opptreden har tilknytning til dennes oppgaver, dvs. opptreden må ha sammenheng med dennes fullmakt. Arbeidsgiveransvaret på sin side er klart utformet ved lov, noe som taler for at det er enklere å forholde seg til. Det er ikke nødvendig for oppgaven å ta stilling til hvilket av ansvarsgrunnlagene som er det mest hensiktsmessige.

4.3 Ansvarsgrunnlaget for forsikringsmegler personlig

Ettersom ikke noe annet er bestemt, er uaktsomhetsansvaret det aktuelle ansvarsgrunnlaget for å avgjøre om det foreligger erstatningsplikt dersom forsikringstaker holder seg til forsikringsmegler personlig.

Forsikringsmeglernes personlige ansvar må anses som erstatning *utenfor* kontrakt ettersom det ikke er forsikringsmegler som er forpliktet etter kontrakten mellom forsikringstaker og foretaket. For å unngå dobbeltbehandling vises det til punkt 4.2.2.4 for utgangspunktene for uaktsomhetsansvaret.

Forsikringsmegler personlig kan bli ansvarlig uten at foretaket er det. Det er særlig aktuelt hvis megler går utenfor det som er forventet av arbeidstakeren eller kontraktshjelperen etter henholdsvis arbeidsgiveransvaret og kontraktshjelperansvaret. Går megler utenfor instruks fra foretaket er det ikke sikkert at det er nok til å hindre ansvar for foretaket, jfr. Rt. 1959 s. 849 som ble gjennomgått i punkt 4.2.2.5. Læregutten hadde fått pålegg fra verkstedet om ikke å kjøre utenfor verkstedets område, men verkstedet ble idømt ansvar. Lødrup er tvilende til om resultatet ville blitt det samme om spørsmålet var om læregutten hadde gått

utenfor det som «er rimelig å regne med» etter dagens arbeidsgiveransvar i skl. § 2-1 nr. 1 annet punktum.⁶⁶

Uavhengig av hvem forsikringstaker velger å holde seg til, vil både forsikringsmeglingsforetaket og forsikringsmegleren personlig være solidarisk ansvarlige. Solidaransvaret innebærer at begge kan kreve den andre for hele eller deler av den utbetalte erstatning dersom vilkårene for dette foreligger, jfr. skl. § 5-3. Den alminnelige regel om regressansvar følger av skl. § 5-3 nr. 2. For arbeidsgiveransvaret som ansvarsgrunnlag følger det nærmere regler om regress av skl. § 2-3. For kontraktshjelperansvaret finnes det ulovfestede regler om solidaransvar, jfr. Rt. 2005 s. 870 i avsnitt 40. Dommen handler om megleransvar som følge av uriktige opplysninger om utleiemuligheter. Førstvoterende uttaler at:

«en tilsvarende regressrett [som etter skl. § 5-3 nr. 2] må etter min vurdering også være utgangspunktet ved solidaransvar utenfor erstatningsretten».

[Min innsetting]

4.4 Subjektive forhold

4.4.1 Innledning

Subjektive forhold vil kunne få betydning for helhetsvurderingen av uaktsomhetsansvaret, herunder aktsomhetsnormen. Det er dermed nødvendig å se kort på ulike faktorer som kan virke inn.

4.4.2 Kontraktsforholdet mellom partene

Mellom forsikringstaker og forsikringsmegler kan det være større grunn til å se på kontraktsforholdet enn det som vil være aktuelt for eksempelvis eiendomsmejlere. Eiendoms-

⁶⁶ Lødrup (2009) s. 210

meglernes forhold til kunden består relativt kort, mens forsikringsmeglernes forhold til forsikringstaker kan vare over lange perioder. Spørsmålet er om dette kan få betydning for aktsomhetsnormen.

Dersom forsikringsmegler over tid holder en høyere aktsomhet enn hva pliktene tilsier, kan det være med på å skape berettigede forventninger for forsikringstaker. Aktsomhetsnormen må dermed trolig legges på det nivået forsikringsmegler har valgt. Forventningene som skapes kan sammenliknes med hvordan markedsføring kan få betydning for forsikringstakers forventninger, jfr. punkt 5.5.3.

Et lavere honorar enn gjengs pris, i den grad gjengs pris finnes, vil trolig ikke tilsi en lavere grad av aktsomhet, bare relatere seg til *omfanget* av innsatsen. Et høyere honorar kan indikere at det må kunne forventes mer, særlig dersom det er tale om en spesialisert forsikringsmegler. Man betaler ekstra for ytterligere kunnskap og kompetanse.

4.4.3 Forsikringsmeglernes subjektive forhold

Det er et klart prinsipp at den uerfarne skal bedømmes som den alminnelig erfarne, jfr. Rt. 1994 s. 1430 som handler om en advokats manglende ivaretagelse av klientens interesser. Førstvoterende uttalte på side 1437 at:

«Advokat C's begrensede erfaring kan etter mitt syn ikke medføre at man stiller mindre krav til ham enn det man vil gjøre til en alminnelig erfaren advokat».

Uttalelsen viser at individuelle forhold hos forsikringsmeglere personlig vil ha begrenset betydning for aktsomhetsnormen. Grunnen er at det er den faglige standarden for profesjonen som er utgangspunktet. En annen grunn er at skadelidtes forventninger inngår som en del av aktsomhetsnormen, slik det kommer til uttrykk i skl. § 2-1 nr. 1 første punktum, *«idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt».*

4.4.4 Rettsvillfarelse

Rettsvillfarelse kan være et moment som unnskyldningsgrunn, men er lite praktisk for profesjonsutøvere, spesielt jurister. Det skal også mye til før rettsvillfarelse er unnskyldelig, særlig for profesjonsutøvere, men et eksempel er Rt. 1995 s. 1350 som omtales i punktene 5.3.2 og 5.3.6. Verken eiendomsmegleren eller takstmannen ble i dommen bebreidet for rettsvillfarelse. Førstvoterendes begrunnelse på side 1356 var at:

«Reglene er noe perifere i forhold til de områdene eiendomsmeglere og takstmenn er ment å beherske, rettstilstanden er vanskelig å lese ut av det skrevne regelverket, og det er - som jeg har redegjort for - uenighet blant de fagkyndige på området».

5 Aktsomhetsnormen for forsikringsmeglere

5.1 Innledning

Uavhengig av hvem forsikringstaker velger å holde seg til, og dermed uavhengig av hvilket av de aktuelle ansvarsgrunnlagene som får anvendelse, er det tale om en uaktsomhetsvurdering.

Vurderingene vil dermed i stor grad være sammenfallende, noe som også følger av rettspraksis og teori. Lødrup skriver at selv om arbeidsgiveransvaret er ansvarsgrunnlaget, vil retten legge til grunn «*generelle culparettslige betraktninger*», men normen som følger av skl. § 2-1 nr. 1 første punktum vil få betydning også ved denne vurderingen.⁶⁷ Uttalelsen må innebære at retten vil se hen til momenter fra det ulovfestede uaktsomhetsansvaret også når andre ansvarsgrunnlag som bygger på uaktsomhet ligger til grunn.

Utgangspunktet for de aktuelle ansvarsgrunnlagene er å redegjøre for hva som er aktsom atferd for forsikringsmeglere. Normen er felles for både foretak og forsikringsmegler personlig. Gjennomgangen av aktsomhetsnormen deles dermed ikke opp etter de ulike ansvarsgrunnlagene, men tar utgangspunkt i en felles drøftelse, med kommentarer hvis det er forskjeller mellom ansvarsgrunnlagene.

I denne delen gis det først en generell redegjørelse for aktsomhetsnormen og profesjonsansvaret, før det redegjøres i detalj for standarden «god meglerskikk» for forsikringsmeglere. Kontrakten er utgangspunktet for aktsomhetsnormen, men kravene til god meglerskikk vil få betydning.

⁶⁷ Lødrup (2009) s. 135-136

5.2 Aktsom atferd

For å forklare hva som menes med aktsom atferd har man i uaktsomhetsansvaret tradisjonelt tatt utgangspunkt i den konstruerte figuren «bonus pater familias», eller «den gode familiefar». Spørsmålet var om skadevolder hadde handlet slik bonus pater familias ville handlet.⁶⁸ Det er ikke tilstrekkelig å ta utgangspunkt i bonus pater familias når det finnes en kontrakt mellom partene. Det er vanskelig å finne et generelt utgangspunkt for hva som er aktsom atferd med tanke på antallet ulike livsområder og yrker som finnes, og den mengde situasjoner som kan oppstå.⁶⁹

Et bedre utgangspunkt for aktsomhet er det alminnelige atferdsmønster på det enkelte livs- eller yrkesområdet.⁷⁰ Utgangspunktet er kontrakten og kontraktsforholdet mellom partene, men plikter og normer fastsatt i lov og av bransje vil også være styrende. Kontraktspliktene kan være sammenfallende med plikter fra andre rettskilder slik at de til sammen utfyller eller presiserer hverandre, eller fremstår som plikter særegne for det konkrete kontraktsforholdet. Kontrakten kan også begrense hvilke plikter forsikringsmegler har påtatt seg. Betydningen av det siste drøftes i punkt 5.4.

Aktsomhetsnormens utgangspunkt er dermed:

*«hva som rimeligvis bør kunne forventes av en innsiktsfull og normalt forstandig person som opptrer på det aktuelle området».*⁷¹

Det dreier seg om rolleforventninger.⁷² For erstatning i kontrakt siktes det først og fremst til kontraktsmotpartens (forsikringstakers) forventninger. Allmennhetens forventninger er

⁶⁸ Lødrup (2009) s. 130

⁶⁹ Lødrup (2009) s. 131

⁷⁰ Lødrup (2009) s. 131-132

⁷¹ Lødrup (2009) s. 131

⁷² Nygaard (2007) s. 179-180

også viktige ettersom megler er pålagt plikter ved lov og av bransje. Handlinger som overholder normene er normalt ikke uaktsomme, jfr. punkt 5.5.4. Lødrup skriver at:

«Det er avviket fra den forsvarlige handlemåte som betinger ansvar».⁷³

Spørsmålet er hva som ligger i kravet til forsvarlig atferd.

Avvik fra den forsvarlige handlemåte omfatter vurderingen av om skadevolder burde handlet annerledes og om en alternativ handlemåte ville avverget skaden. Det dreier seg om en reaksjon mot risiko, og om skadevolder burde opptrådt slik at risikoen ble redusert, avverget, eller ikke oppstod.⁷⁴ Dermed settes den faktiske opptreden opp mot en tenkt alternativ aktsom opptreden. Det er et krav at den alternative handlemåten var et mulig alternativ i den konkrete situasjonen. Vurderingen av handlemåten og hva som er aktsom atferd, avhenger av området man befinner seg på.

Skadevolders atferd må sammenliknes med en objektiv standard for hva som er aktsom og forsvarlig atferd i en tilsvarende situasjon. For forsikringsmeglere må det klarlegges hva som er forsvarlig atferd for denne profesjonen under utøvelsen av yrket. Utgangspunktet er om forsikringsmegleren har utvist den atferd i situasjonen som er i overensstemmelse med målestokken som gjelder for en aktsom og dyktig forsikringsmegler.⁷⁵ Målestokken må sammenholdes med eventuelle spesielle aktsomhetskrav som følger av det konkrete kontraktsforholdet mellom forsikringstaker og forsikringsmegler.

Det er tale om et ansvarsgrunnlag med utgangspunkt i en uaktsomhetsvurdering. Domstolene bygger likevel vurderingen av aktsomhetsnormen på en mengde momenter som etter sin art er *objektive*. Det må altså klarlegges om momentene foreligger eller ikke, foreløpig

⁷³ Lødrup (2009) s. 133

⁷⁴ Lødrup (2009) s. 133

⁷⁵ Lødrup (2009) s. 133 og Hjelmeng (2007) s. 79

uten å blande inn skadevolders subjektive forhold ved vurderingen av momentene. Skadevolders subjektive forhold kommer inn som et eget moment i en helhetsvurdering av uaktsomhetsansvaret. Helhetsvurderingen er dermed det som avgjør spørsmålet om uaktsomhet.

De momentene som etter rettspraksis ofte inngår i en helhetsvurdering, er blant annet handlingens skadeevne, omfanget av skaden, påregnelighet, normer fastsatt ved lov, bransjenormer, forebyggende tiltak, skadevolders subjektive forhold og skadevolderens muligheter ved ikke å handle eller om en alternativ atferd ville ha hindret skaden.⁷⁶ Vurderingen av et profesjonsansvar kan ikke struktureres og deles opp på samme måte ettersom det er tale om overholdelse av skrevne plikter og normer, som i stor grad er kjent og fastsatt. Struktureringen medfører derimot ikke at de nevnte momentene ikke tas hensyn til i vurderingene.

5.3 Profesjonsansvar

5.3.1 Innledning

For en del yrkesgrupper presiseres kravet til aktsomhet under utøvelsen av yrket. Dette har tradisjonelt vært gjeldende for alle «profesjoner». Profesjoner er yrker som krever:

*«spesiell kompetanse og eksklusiv adgang til yrket gjennom autoriserte utdanninger eller andre godkjenningssystemer».*⁷⁷

Profesjoner har vært yrker som har nytt høy tillit hos befolkningen, for eksempel leger og advokater. Selv om ansvaret kalles et «profesjonsansvar» er det i dag klart at det ikke bare er de tradisjonelle profesjonene som kan ilegges et slikt ansvar.

⁷⁶ Lødrup (2009) s. 134 og sammenfatning av s. 135-157

⁷⁷ Thorson (2011) s. 122

Utgangspunktet for ansvaret er at de som har påtatt seg forpliktelser mot vederlag besitter en særlig kunnskap og kompetanse på området, som oppdragsgiveren har grunn til å forvente. Det er dermed forventningene til profesjonen som kan være den sentrale begrunnelsen for en skjerpet aktsomhetsvurdering. Forsikringstaker forventer dermed at forsikringsmegler har god kompetanse innen forsikring, og anvender denne kunnskapen på en god måte ved rådgivningen og utførelsen av oppdraget ellers.

At det må tas hensyn til forventningene kommer klart frem for arbeidsgiveransvaret av skl. § 2-1 nr. 1 første punktum. Arbeidsgiver er ansvarlig, forutsatt skade forårsaket av uaktsomhet fra arbeidstaker, idet:

«hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt».

5.3.2 Rettsgrunnlaget for forsikringsmeglernes profesjonsansvar

Rettsgrunnlaget for profesjonsansvaret er de alminnelige erstatningsreglene, men det er rettspraksis som har utviklet reglene og lagt grunnlaget for et skjerpet ansvar for profesjonsutøvere.

I Rt. 1995 s. 1350 uttaler førstvoterende på side 1356 at:

«Det gjelder i utgangspunktet et strengt, ulovfestet uaktsomhetsansvar for profesjonsutøvere».

Dommen handler om eiendomsmeglernes og takstmanns ansvar for at de ikke oppdaget og opplyste huskjøper om at underetasjen ikke var godkjent for beboelse. Uttalelsen begrenser seg ikke til å gjelde eiendomsmeglere, slik at den også har verdi for andre yrkesgrupper. Uttalelsen viser at profesjonsansvaret er et strengt uaktsomhetsansvar.

Med profesjonsansvar menes i korthet et erstatningsansvar som pådras for tap som voldes under utøvelse av profesjonen. Profesjonsansvaret er ikke et særskilt ansvarsgrunnlag, men en presisering, eller skjerping av (uaktsomhetsansvaret og dermed) aktsomhetsnormen.⁷⁸

Bakgrunnen for et profesjonsansvar for forsikringsmeglere er blant annet at det stilles krav til foretakene som driver forsikringsmeglingsvirksomhet, og til de som skal opptre som forsikringsmeglere, jfr. det som ble sagt i punkt 2.2.2. Det er naturlig at det stilles høyere krav til aktsomhet ved utøvelsen av et yrke som krever spesiell utdannelse eller erfaring for å kunne utøves, fordi det ofte medfører en form for monopol på virksomheten. Ved at profesjonsutøvere påtar seg å utføre et oppdrag som krever særlig sakkyndighet, skjerpes skadelidtes forventning til prestasjonen i forhold til mer allmenne normer for aktsom opptreden.⁷⁹

At det er aktuelt med et profesjonsansvar for *forsikringsmeglere*, følger av lagmannsrettens uttalelser i LB-2005-77427, hvor den siterte uttalelsen fra Rt. 1995 s. 1350 kobles opp mot forsikringsmeglere direkte:

«Det gjelder et strengt ulovfestet aktsomhetsansvar for profesjonsutøvere, herunder forsikringsmeglere».

LB-2005-77427 vil gjennomgå nærmere i punkt 5.5.8.2.

5.3.3 Betydningen av markedsføring

Markedsføring kan skape inntrykk av at det dreier seg om et yrke som bør pålegges et profesjonsansvar, fordi reklame kan danne grunnlag for potensielle klienters forventninger. Dette gjelder for eksempel yrker som markedsfører seg som spesialister ved å gi uttrykk for

⁷⁸ Birkeland (2007) s. 14

⁷⁹ Boasson (2008) s. 43jfr. Hagstrøm (2011) s. 474

at deres bistand er en nødvendighet for et godt resultat, eller ellers å gi uttrykk for egen kompetanse på området. Klienten forventer da et ryddig og profesjonelt utført oppdrag. Markedsføringen bidrar til å øke kundens forventninger til virksomheten, men også kundens og samfunnets forventninger til profesjonen som en helhet. Markedsføring kan dermed medføre en skjerping av ansvaret i den konkrete situasjon, men også for profesjonen i sin alminnelighet.

I punkt 2.2.4 ble det gitt flere grunner for hvorfor det er aktuelt å engasjere en forsikringsmegler. Blant grunnene var at forsikringstaker selv har lite kunnskap og kompetanse. Det skaper dermed forventninger å engasjere noen som markedsfører seg som å inneha og kunne bistå med nettopp slik kunnskap og kompetanse.

At det skapes forventninger kan illustreres ved å vise til to eksempler. Et forsikringsmeglingsforetak markedsfører seg som en virksomhet med stor kompetanse innenfor forsikringsmegling, mens et annet markedsfører seg som en virksomhet med stor kompetanse innenfor forsikringsmegling, særlig megling av marine forsikringer. Det er klart at det forventes mer av det andre foretaket med hensyn til nettopp marine forsikringer enn av det første. Markedsføring er dermed forventninger forsikringsmegler selv har skapt grunnlaget for, og kan utgjøre utgangspunktet for forsikringstakers forventninger.⁸⁰ Etter kontraktsinngåelse mellom forsikringstaker og megler er kontrakten grunnlaget for forventningene, men forventninger som fulgte av markedsføringen kan fremdeles være relevante.

5.3.4 Spesialistrolle

På bakgrunn av markedsføring og utdanning kan det dreie seg om en spesialistrolle. Spesialistrollen kan gjelde for forsikringsmeglere som legger vekt på og markedsfører sin spesielle kompetanse innenfor bestemte områder, for eksempel marine forsikringer. Det kan, om enn ikke i like stor grad, sammenliknes med forholdet mellom allmennpraktiserende

⁸⁰ Lødrup (2009) s. 173

advokater og leger, kontra spesialister innenfor disse profesjonene. Forskjellene mellom leger i motsetning til forsikringsmeglere og advokater, er at leger i utgangspunktet får sin spesialistrolle fra utdanning, mens dette i mindre grad gjelder for de to andre. Forsikringsmeglere og advokater opparbeider sin spesialistkompetanse hovedsakelig gjennom erfaring. Enkelte rettsavgjørelser peker i retning av å pålegge spesialister en strengere aktsomhetsnorm, og det er forsikringstakers forventninger som ligger til grunn for dette.⁸¹

5.3.5 Minstestandard for å ivareta forventningene

For at forventningene til forsikringsmeglere, og dermed målestokken for aktsomhet, skal kunne opprettholdes, bør det ligge en minstestandard av felles plikter og normer til grunn som skal regulere forsvarlig profesjonsutøvelse for forsikringsmeglere. Spørsmålet i den konkrete situasjon er som regel om den forsømte plikten ivaretar de interesser som er gått tapt. Da vil ikke minstestandarden være det viktige. Minstestandarden er viktig for å belyse hva forsikringstaker kan forvente av oppdraget som en *helhet*.

Det kan diskuteres hvem som bør utforme en slik minstestandard. Kontraktspliktene vil angi en minstestandard, men det kan tenkes at det som reguleres ikke er tilstrekkelig sett i forhold til andre rettskilder. Profesjonen selv vil ha best innsikt i hva som kreves for å oppnå et forsvarlig nivå, og kan skape normer og standarder i form av retningslinjer for utøvere av profesjonen. Bransjeutformede retningslinjer vil i stor grad være skapt med hensyn til å unngå erstatningsansvar. Lovgiver bør dermed også utforme plikter og normer for at hensynet til allmennheten skal bli tilstrekkelig ivaretatt.

I likhet med andre yrkesgrupper, finnes det plikter og normer for forsikringsmeglere fastsatt av både lovgiver og bransjen selv. Herunder følger regler for god meglerskikk, jfr. ffl. § 5-2. Standarden «god skikk» er, nest etter kontrakten, utgangspunktet for forsvarlig profesjonsutøvelse. De øvrige lovfestede pliktene og bransjepliktene må anses som presise-

⁸¹ Wågheim (2009) s. 76-80

ringer av dette utgangspunktet.⁸² Ettersom kontrakter kan være veldig varierende med tanke på regulering av plikter, bør minstestandarden være det som følger av kravene til god skikk for forsikringsmeglere.

5.3.6 Profesjonsansvarets rom for feil

Det kan bli tale om et bortimot objektivt ansvar dersom profesjonsansvaret medfører så mange plikter og strenge krav til forsikringsmeglernes kunnskap og kompetanse, at selv en veldig høy grad av aktsomhet kan medføre erstatningsansvar. Det blir dermed vanskelig for forsikringsmeglere å opptre faglig forsvarlig uten å havne i ansvar.⁸³ Selv for uaktsomhetsansvaret vil mengden plikter ha betydning dersom det er presumsjon for uaktsomhet når pliktene og normene ikke overholdes, se punkt 5.5.4.

Selv om det foreligger et strengt profesjonsansvar, følger det av Rt. 1995 s. 1350 som ble omtalt i punkt 5.3.2, at det er rom for feil fra profesjonsutøveren. Førstvoterende uttalte at på side 1356 at:

«Likevel er det et visst spillerom før atferd som kan kritiseres, må anses som erstatningsbetingende uaktsomhet».

Uttalelsen viser at ikke enhver kritikkverdig atferd er uaktsom. Samtidig blir det klart at profesjonsansvaret verken er eller skal være et objektivt ansvar, og at det ikke kan forventes en perfekt opptreden fra forsikringsmeglere. Hvilke feil som er akseptert vil avhenge av den konkrete situasjonen under vurderingen av uaktsomhet. Graden av strenghet kan for eksempel variere med klientens behov og situasjon. Det kan være en høyere grad av strenghet ved megling til store selskaper enn ved megling til mindre selskaper og privatpersoner.

⁸² Finstad (1994) s. 35

⁸³ Wågheim (2009) s. 53

Selv om en feil ikke begrunner erstatningsansvar, kan feilen begrunne andre misligholdsbeføyelser. Et eksempel er prisavslag (redusering av meglers honorar). Retten til prisavslag er uavhengig av feilens størrelse og betydning, og gjelder uavhengig av meglers uaktsomhet.⁸⁴

5.4 Kontrakten mellom en forsikringstaker og et forsikringsmeglingsforetak

Kontrakten er grunnlaget for forholdet mellom partene. For å vurdere aktsomhetsnormen er det dermed naturlig å redegjøre for hvilke forpliktelser som pålegges forsikringsmeglere etter kontrakten. At kontrakten er utgangspunktet også for vurderingen av *forsikringsmeglernes* aktsomhetsnorm, følger av LB-2005-150175, hvor retten uttaler at:

«Aktsomhetsvurderingen må ta utgangspunkt i partenes forpliktelser etter avtalen mellom dem, men lagmannsretten bemerker at avtalen i første rekke har betydning for forståelsen av partenes roller».

Dommen blir behandlet nærmere i punktene 5.5.7.2 og 5.5.9.2.

Kontraktsforpliktelsene er utgangspunktet for hva forsikringsmeglere skal prestere. Det finnes ingen standard for utformingen av oppdragsavtaler for forsikringsmeglere, med unntak for marine forsikringer.⁸⁵ Avtalefriheten innebærer at oppdraget og pliktene kan være en stadfesting, utvidelse eller innskrenkning av plikter som følger av andre rettskilder. Kontraktens henvisning til andre rettskilder medfører at disse handlingsreglene blir mer relevante for uaktsomhetsvurderingen fordi de må anses som del av kontraktsforpliktelsene, jfr. punkt 2.4.2. Dersom kontrakten legger til grunn strengere plikter enn det som følger av andre rettskilder, kan dette måtte legges til grunn for forsikringstakers (høyere) forventninger.

⁸⁴ Hagstrøm (2011) s. 413

⁸⁵ <http://www.forsikringsmeglerne.no/om-oss/fullmakt-marine>

Spørsmålet er om en begrensning av pliktene eller oppdraget får en tilsvarende virkning på den måten at forventningene må stilles lavere, slik at aktsomhetsnormen blir lempeligere. Hagstrøm skriver at partene kan innskrenke profesjonsutøverens plikter i kontrakten, men at dette ikke kan medføre noen mindreverdige faglige standard. De faglige forventningene vil uansett måtte baseres på profesjonens målestokk, dvs. den alminnelige aktsomhetsnormen som i stor grad bygger på plikter fra blant annet lovgivning.⁸⁶ På denne måten kan ikke forsikringsmeglere avtale seg bort fra den faglige standarden og alminnelige aktsomhetsnormen som gjelder for profesjonen. At kontrakten kan begrense oppdraget til å gjelde enkelte deler eller faser er hevet over tvil, og da må aktsomhetsnormen ta utgangspunkt i det som er avtalt. *Omfanget* av innsatsen vil dermed reduseres, men aktsomheten må holde en viss standard, og forsikringstaker bør ikke kunne forvente mer enn det som er avtalt, så lenge det holder denne minstestandarden.

I tillegg må det skilles mellom perifere plikter og kjerneplikter, som det kan være vanskeligere å avtale seg bort fra. Kjerneplikter kan normalt ikke fjernes uten at det går utover oppdraget i sin helhet.⁸⁷ Det kan diskuteres om man kan avtale seg bort fra kjerneplikter. Det må i så tilfelle kreves uttrykkelig aksept fra forsikringstaker dersom en slik avtale skal kunne begrunnes.⁸⁸

Det sentrale blir å redegjøre for hvilke plikter og normer som følger av andre rettskilder, ettersom disse gir et håndfast utgangspunkt. Utgangspunktet for de lovfestede pliktene er kravet til god meglerskikk som følger av ffl. § 5-2.

⁸⁶ Hagstrøm (2011) s. 469

⁸⁷ Ulfbeck (2004) s. 19

⁸⁸ Boasson (2008) s. 54-55 og Ulfbeck (2004) s. 19-20

5.5 God skikk

5.5.1 Innledning

Betegnelsen «god skikk» er en rettslig standard som finnes i ffl. § 5-2 og tilsvarende i blant annet revl. § 5-2, emgll. § 6-3 og domstoloven § 224 for advokatvirksomhet. Lovreguleringene viser at god skikk ikke er noe eksklusivt for forsikringsmeglere, men innholdet av standarden vil variere fra profesjon til profesjon på bakgrunn av ulike plikter.

Innholdet av standarden er et krav til utførelsen av yrket i form av plikter og normer som skal ivareta faglig forsvarlighet. Som oftest er loven taus om hva standarden innebærer utover det helt generelle, noe som gjør at innholdet må søkes i andre rettskilder.

Lovfestingen gjør standarden kjent for allmennheten, men innholdet blir ikke gjort tilsvarende kjent. Problemstillingen er hva som følger av «god meglerskikk» for forsikringsmeglere, slik standarden kommer til uttrykk i ffl. § 5-2.

5.5.2 Generelt om innholdet av standarden «god meglerskikk»

Standarden «god meglerskikk» gir ikke anvisning på noen konkrete kriterier, men peker på en dynamisk målestokk for profesjonen.⁸⁹ Med dynamisk menes at innholdet av standarden kan endres over tid eller i enkelte tilfeller som følge av situasjonen.

Det generelle innholdet av standarden uttrykkes på en klar måte i NOU 2006:1 Eiendoms-
megling, som gjengis ordrett nedenfor, med mine understrekinger av viktige elementer. Uttalelsen er fra forarbeidene til emgll. som innebærer at uttalelsene er rettet mot «god meglerskikk» for eiendoms-
meglere. Innholdet gjelder likevel standarden generelt, slik at uttalelsen også er relevant for andre profesjoner, herunder forsikrings-
meglere. Det følger av NOU 2006:1 på side 115 at:

⁸⁹ NOU 2006:1 s. 115

«Utgangspunktet for normen er hva som er vanlig i bransjen, herunder retningslinjer gitt av bransjeorganisasjonene. Slik praksis kan utvikle seg over tid som følge av tekniske nyvinninger, endrede økonomiske forhold eller andre behov hos publikum. Bransjepraksis er likevel ikke mer enn et utgangspunkt når det nærmere innholdet av god meglerskikk skal fastlegges. Ifølge Ot.prp.nr.59 (1988-1989) s. 20 er god meglerskikk en objektiv norm hvor hensynet til partene er det mest fremtredende. Samme sted uttales det at bransjens egen praksis kan medføre strengere, men neppe mer lempelige krav til god meglerskikk enn en slik objektiv norm medfører. Bransjepraksis er følgelig bare én av flere rettskilder som er relevante når det nærmere innholdet av god meglerskikk skal klarlegges. Det må også legges vekt på hva som følger av lovgivningen, rettspraksis, myndighetspraksis og reelle hensyn».

[Min understreking]

Når aktsomhetsnormen for forsikringsmeglere skal vurderes, må det generelle innholdet av god meglerskikk-standarden utfylles med plikter og normer som er spesifikke for forsikringsmeglere. Innholdet av standarden vil følge av flere rettskilder, hvor de mest sentrale er andre plikter etter loven, bransjenormer og praksis fra domstolene, myndigheter og bransje, samt reelle hensyn. Det som ble sagt ovenfor om at pliktene som følger av lov og bransje må anses som presiseringer av standarden, utgjør et godt utgangspunkt for fastleggelsen av innholdet.

5.5.3 God meglerskikk for forsikringsmeglere

Det følger av ffl. § 5-2 at et forsikringsmeglingsforetak skal drive virksomheten i henhold til «god meglerskikk». Plikten må gjelde tilsvarende for ansatte forsikringsmeglere, jfr. punkt 3.2 annet avsnitt.

I forarbeidene til ffl. gis det ingen redegjørelse for hva som ligger i kravet til god meglerskikk. Det følger av høringsnotatet av 22. mars 2004 og Ot.prp.nr.55 (2004-2005) på side 36 at bestemmelsen, med noen tilpasninger, viderefører gjeldende regler om god meglers-

skikk i forsikringsmeglingsforskriften av 1995. Praktiseringen av den forskriften vil dermed være av betydning. Til forskriften ble det gitt et rundskriv av 8. januar 1999 av Kredittilsynet, rundskriv 3/99 Presiseringer av og generelle kommentarer til forskrift av 24. november 1995 nr. 923 om forsikringsmegling (heretter rundskrivet). Rundskrivet inneholder blant annet generelle kommentarer til standarden god meglerskikk, særlig i rundskrivets punkt 10. Rundskrivet må karakteriseres som etterarbeider fra forvaltningen, og er derfor av mindre rettskildemessig betydning. Rundskrivets innhold er i stor grad lovfestet ved ffl. og fff., slik at det ikke er nødvendig å kommentere innholdet i et eget punkt, men henvises til fortløpende der rundskrivet gir utfyllende kommentarer.

Innholdet av god meglerskikk for forsikringsmeglere må dermed klarlegges på bakgrunn av andre plikter som følger av lov, bransje og andre rettskilder.

5.5.4 Medfører brudd på lovfestede plikter presumsjon for uaktsomhet

Det er av betydning for vurderingen av uaktsomhet om forsømmelse av de lovfestede pliktene normalt medfører presumsjon for uaktsomhet. Tilsvarende må det redegjøres for om overholdelse av pliktene medfører presumsjon for aktsomhet.

Spørsmålet om *forsømmelse* av lovfestede plikter medfører at forsikringsmeglere anses å ha opptrådt uaktsomt, avhenger av formålet med den enkelte plikt. For at en handlingsnorm skal være relevant for erstatningsrettslig vern, må normen ta sikte på å beskytte skadelidte mot den type tap som oppstår. Dersom formålet med en lovfestet plikt blant annet er å hindre rene formuestap for forsikringstaker, vil dette innebære at en forsømmelse peker i retning av ansvar.⁹⁰ Presumsjon for uaktsomhet kan bety at domstolene ved aktsomhetsvurderingen ikke i like stor grad behøver å se hen til øvrige momenter.

⁹⁰ Lødrup (2009) s. 137-138

Dersom forsikringsmeglere *overholder* de lovfestede pliktene, vil dette som hovedregel medføre presumsjon for aktsomhet, jfr. Rt. 1969 s. 560. Dommen handler om en dame som falt og skadet ryggen på et fortau og mente dette skyldtes mangelfull snørydding og strøing. Retten uttalte på side 561 at:

«gårdeierens representant har gjort hva man med rimelighet kunne forlange av ham under de foreliggende forhold for å oppfylle plikten til å rydde og strø etter § 34 og § 20 i politivedtektene for Ålesund, slik disse bestemmelser har vært praktisert».

På tross av presumsjon for aktsomhet kan det være momenter som innebærer at overholdelsen allikevel ikke kan anses å være aktsom. Dette er tilfellet der den lovfestede plikten for eksempel er utdatert eller kjent av skadevolder (eller bransjen) for å være utilstrekkelig.⁹¹ Det er uansett opp til retten i den konkrete sak å avgjøre hvilken vekt overholdelse skal gis i en samlet helhetsvurdering, særlig med tanke på god skikk-normer som ikke kan utledes direkte av loven.

Et brudd på pliktene som følger av kontrakten mellom partene vil kunne anses som et kontraktsbrudd. Et kontraktsbrudd er ethvert avvik fra korrekt oppfyllelse av kontraktsmessige forpliktelser som ikke skyldes kreditor (forsikringstaker) selv.⁹²

Et eksempel på en kontrakt mellom forsikringstaker og forsikringsmegler angir at megler har påtatt seg å analysere og kartlegge forsikringstakers behov, innhente anbud, fornye forsikringer og yte daglig oppfølging og service. Hvert av punktene er igjen spesifisert med klare oppgaver, for eksempel å avdekke forsikringstakers forsikringsbehov i samarbeid med forsikringstaker. Dersom megler ikke avdekker behovene tilstrekkelig, vil det foreligge kontraktsbrudd såfremt det ikke skyldes forsikringstakers egne forhold. Kontraktsbrudd

⁹¹ Lødrup (2009) s. 139-140

⁹² Hagstrøm (2011) s. 327-328

medfører dermed ingen presumsjon for uaktsomhet, fordi spørsmålet er om det var uaktsomt av megler *at* det oppstod et kontraktsbrudd.

Fremstillingen videre vil ta utgangspunkt i de ulike fasene av forsikringsmeglers oppdrag, og se på hvilke plikter og normer som følger av ulike rettskilder. For hver fase belyses enkelte situasjoner som kan betinge ansvar. Det er bare de pliktene og normene som kan ha betydning for aktsomhetsvurderingen som behandles.

5.5.5 Generelle plikter for forsikringsmeglers virksomhet

Som en generell tiltreden til og utfylling av den generelle standarden god meglerskikk, følger det av de etiske retningslinjene § 1-3 nr. 1 at et forsikringsmeglingsforetak skal opptre redelig og lojalt overfor forsikringstakere. Et foretak skal også handle med omhu, interesse, hurtighet og kompetanse, samt bruke de nødvendige ressurser for å kunne utøve virksomheten på en god måte, jfr. retningslinjene § 1-3 nr. 2 og 3. I tråd med det som ble sagt i punkt 2.2.4 om kompetanse, følger det av retningslinjene § 3-4 nr. 1 at foretaket hele tiden skal være oppdatert på forsikringsmarkedet. Også de bestemmelser for autorisasjon som er gitt av Norske Forsikringsmeglers Forening henviser til at forsikringsmeglere skal følge god meglerskikk og forsikringspraksis, og opptre redelig og samvittighetsfullt, jfr. bestemmelsene § 2.

En forsikringsmegler skal ikke gi forsikringstaker et galt inntrykk ved å gi gale eller holde tilbake opplysninger, jfr. retningslinjene § 5-1 nr. 2. Plikten må omfatte at det skal opplyses om forhold som kan ha betydning for klientens rettsstilling i spørsmål som ligger nær opp til oppdraget uten å ha direkte tilknytning til det.⁹³

Det følger av de etiske retningslinjene § 5-2 at forsikringsmegler personlig er underlagt bestemmelser om taushetsplikt. Rundskrivet nevner i punkt 10 at taushetsplikt også antas å

⁹³ Lødrup (2009) s. 173

følge av kravet til god meglerskikk. Bestemmelsen regulerer hva slags opplysninger og informasjon som kan innhentes, hvordan dette skal oppbevares og at slikt ikke skal benyttes til annet enn i oppdrags medfør. Brudd på taushetspliktene kan medføre at sensitiv informasjon eller personlige opplysninger om forsikringstaker kommer på avveie, eller at megler eller foretaket får rede på noe det ikke har behov for eller rett til å vite. Dersom forsikringstaker er næringsdrivende kan dette medføre økonomisk tap hvis bedriftshemmeligheter kommer på avveie, eller forsikringstakers omdømme skades om informasjonen blir kjent. Brudd på taushetsplikten kan dermed medføre erstatningsansvar for forsikringsmeglere om det ikke opptrås aktsomt.

5.5.6 Innledende plikter i forbindelse med avtale om oppdrag som forsikringsmegler

I forbindelse med inngåelse, endring eller fornyelse av forsikringsavtale, skal megler minst gi forsikringstaker informasjon som følger av fff. § 3-1, jfr. ffl. § 5-4.

Fff. § 3-1 første ledd angir diverse formelle plikter. Annet ledd innebærer blant annet plikt til å opplyse om hva rådgivningen bygger på. Rådgivningen kan ytes på basis av en objektiv analyse av et så stort antall disponible forsikringsløsninger på markedet som mulig, jfr. ffl. § 1-2 nr. 2 første alternativ og fff. § 3-1 første ledd nr. 3. Tredje ledd angir at det alternativt kan presenteres forsikringsløsninger fra ett eller flere forsikringsselskaper som forsikringsmegleren er helt uavhengig av, jfr. ffl. § 1-2 nr. 2 annet alternativ. Øvrige ledd i fff. § 3-1 kommenteres nedenfor.

Forsømmelse av slike «formelle» plikter kan medføre at forsikringstaker ikke har nok opplysninger til å vurdere om det er et godt forsikringsmeglingsforetak. Dette vil normalt ikke være erstatningsbetingende, fordi mangel på slike opplysninger ikke innebærer tap for forsikringstaker. Slike mangler fører heller til at det aktuelle foretaket vurderes bort som aktuell forsikringsmegler. Dersom et forsikringsmeglingsforetak handler i strid med de opplysninger det har gitt forsikringstaker, for eksempel kun ser på forsikringsløsninger fra noen få

selskaper når foretaket har opplyst at det ser på løsninger fra flere, kan medføre erstatningsplikt dersom forsikringstaker ikke har fått et så godt tilbud som mulig.

5.5.7 Redegjøre for forsikringstakers behov

5.5.7.1 Plikten

For å kunne bistå på best mulig måte må forsikringsmeglere kjenne forsikringstakers behov. Det er en lovfestet plikt til å presisere forsikringstakers krav og behov på bakgrunn av de opplysninger som forsikringstaker gir, jfr. fff. § 3-1 fjerde ledd.

Forsikringsmegler kan få et godt innblikk i forsikringstakers behov ved å se på forsikringstakers eksisterende forsikringsavtaler, såfremt slike eksisterer.⁹⁴ Videreføringen, eller fornyelsen av eksisterende forsikringsavtaler må også være forsvarlig. Forsikringsmegler er dermed underlagt plikter som gjelder for inngåelse av nye forsikringsavtaler, selv om forsikringsavtalene kan videreføres på bakgrunn av at forsikringstakers behov ikke er særlig endret. Slike plikter omfatter blant annet å vurdere premie og vilkår.

Plikten til å redegjøre for forsikringstakers behov er viktig fordi det er en forutsetning for forsikringsmeglernes oppdrag. Uten redegjørelsen ville ikke forsikringstaker hatt et like stort behov for å engasjere en forsikringsmegler. Redegjørelsen er også en betingelse for at enkelte andre plikter overholdes. Plikten medfører at foretaket har en tilsvarende informasjonsplikt som selskapet ellers ville hatt (og fremdeles har, men i mindre grad, jfr. punkt 1.1 femte avsnitt) etter fal. kapittel 2 og 11, jfr. fff. § 3-1 femte ledd.⁹⁵

Også de etiske retningslinjene gir anvisning på en redegjøringsplikt i § 1-3 nr. 4. Et forsikringsmeglingsforetak skal etter bestemmelsen sørge for å få informasjon om forsikringsta-

⁹⁴ BI Forsikring (2008) s. 40

⁹⁵ Bull (2008) s. 99

kers virksomhet som er relevant for utførelsen av oppdraget. Videre følger det av retningslinjene § 3-4 nr. 3 at forsikringsmegler skal samarbeide med klienten for å få frem det beste beslutningsgrunnlaget.

Forsømmelse av plikten til å undersøke forsikringstakers behov (godt nok) kan medføre at forsikringstaker får en for dårlig eller for dyr forsikringsdekning i forhold til behovene. Forsikringsmegler kan dermed bli erstatningspliktig. Forsømmelse av opplysningsplikten overfor forsikringstaker etter fff. § 3-1 femte ledd kan klart være erstatningsbetingende dersom det medfører tap for forsikringstaker. Et eksempel er dersom megler ikke opplyser at den inngåtte forsikringsavtalen ikke dekker mot bestemte situasjoner forsikringstaker antok var dekket.

Forsikringsmegleren skal videre begrunne hvert råd som gis om bestemte forsikringsløsninger, jfr. fff. § 3-1 fjerde ledd. Forsømmelse av plikten til å begrunne råd kan medføre at forsikringstaker vet for lite om hvorfor forsikringsmegler anbefaler de aktuelle løsninger, noe som kan bety at denne ikke har et godt nok grunnlag til å vurdere tilbudene. Dette er normalt ikke erstatningsbetingende dersom ikke også forsikringsmegler *selv* vet for lite til å gi gode råd eller anbefalinger. Hvis forsikringstaker føler at det er gitt for lite informasjon er det naturlig at det bes om mer informasjon eller bistand generelt.

Som en utfylling av kravet til redegjøring, følger det av rundskrivets punkt 10 at:

«Megleren bør assistere oppdragsgiver med å foreta de nødvendige kost–nytte analyser av de forsikringsløsninger som foreslås. Megleren skal ikke ta hensyn til egen provisjon ved anbefaling av forsikringsløsning til oppdragsgiver».

Dersom forsikringstaker er næringsdrivende, kan det tenkes at forsikringsmeglingsforetaket innhenter informasjon om forsikringstakers behov ved befarung av eventuelle lokaler og vurderer dette teknisk med tanke på risiko. Samtidig innhentes informasjon om ansatte og skadehistorikk fra både forsikringstaker og eventuelt tidligere forsikringsselskap, slik at

behovsvurderingen utgjør et tilstrekkelig grunnlag for de forsikringsløsninger megler anbefaler.⁹⁶

5.5.7.2 Rettspraksis

LB-2008-87925 dreide seg om forsikringsmeglers ansvar for mangler ved utførelsen av oppdraget, herunder plikten til å redegjøre for forsikringstakers behov og holde seg oppdatert på forsikringsmarkedet. Dommen berører også de plikter som ble beskrevet som generelle plikter i punkt 5.5.5.

Foretaket anbefalte forsikringstaker å forlenge eksisterende forsikringsavtaler, men året etter gjennomførte forsikringstaker egne undersøkelser og endte opp med en betraktelig lavere forsikringspremie hos et annet selskap.

Retten mente foretaket hadde handlet kontraktsstridig og utvist uaktsomhet. Retten begrunnet dette ved blant annet å vise til at forsikringstaker selv enkelt hadde skaffet seg bedre tilbud på tilsvarende vilkår og at svingningene i markedet ikke forklarte en så stor premie-reduksjon. Markedsforholdene var heller ikke et argument for å vente med innhenting av nye tilbud, og det var uaktsomt at det ikke ble foretatt særlige undersøkelser og vurderinger i forbindelse med rådet om å avvente ny tilbudsrunde. I tillegg var det brukt samme selskap lenge uten nye forhandlinger, noe som også var uaktsomt.

Totalt sett var det et misforhold mellom kontraktsforpliktelsene og det utførte arbeidet. Retten uttalte at:

«Tatt i betraktning at [X] skulle ha en provisjon for året 2004-2005 på kr 446 082, og de generelle krav til høy kompetanse og god bistand som må forventes når en

⁹⁶ BI Forsikring (2008) s. 41

kunde velger en profesjonell rådgiver som dette, må det forutsettes at megler gjør en forsvarlig innsats for å sikre at kunden ikke betaler overpris».

[Min anonymisering]

Det ble spesifikt henvist til de etiske retningslinjene § 3-4 om rådgivning. Lagmannsretten idømte ansvar i hovedsøksmålet om erstatning, men tilkjente resterende honorar i mot-søksmålet.

LB-2005-150175 handler om forsikringsmeglernes ansvar for redegjørelsen av forsikringstakers forsikringsbehov, og rådgivning etter inntrådt skade.

Forsikringsmegler inkluderte ikke forsikring for avbrudd i datterselskaper eller hos leverandører i de forsikringer som ble tegnet. I ettertid oppstod det oppstod brann hos en leverandør som var tilnærmet heleid av forsikringstaker.

I forbindelse med redegjørelsen av forsikringstakers behov, fant lagmannsretten at megler hadde vurdert behovet for forsikring mot avbrudd hos underleverandører. Megler hadde funnet slik avbruddsforsikring unødvendig, og anbefalt konsernforsikring mot avbrudd som ville omfattet den aktuelle leverandøren. Forsikringstaker avsto anbefalingen som følge av at eierskapet mellom dem og underleverandøren da var under vurdering. Anbefalingen var også grunnet i at forsikringstaker hadde opplyst at de ikke var spesielt avhengig av den aktuelle leverandøren, og at andre leverandører fantes.

Videre la retten til grunn at det ikke var vanlig å tegne forsikring mot avbrudd hos leverandører. Dermed var det ikke tale om forsømmelse av plikter, og heller ikke uaktsomhet.

Dommen omhandler også en senere fase, som vil beskrives i punkt 5.5.10.

5.5.8 Sørge for dokumentasjon til forsikringsselskapet

5.5.8.1 Plikten

Forsikringsmegler skal sørge for den dokumentasjon som er nødvendig for at forsikringsavtalen skal komme i stand, jfr. ffl. § 5-2 første ledd, tredje punktum. Plikten utdypes i de etiske retningslinjene § 4-4 hvor det angis at forsikringsselskapet raskt og presist skal få den informasjon som er relevant for avgivelse av tilbud og ivaretagelse av forsikringsforholdet, og at opplysningene skal vise eventuell risiko hos klienten.

Plikten gjelder hovedsakelig overfor forsikringsselskapet ettersom selskapet kalkulerer risiko og beregner premie. Men plikten gjelder også overfor forsikringstaker fordi det er et nødvendig ledd i innhenting av tilbud, samt inngåelse og forvaltning av forsikringsavtaler.

Informasjonen danner grunnlag for at forsikringsselskapene kan gi tilbud som passer for forsikringstakeren. Etter at forsikringsselskapene har mottatt grunnlaget for sin tilbudsvurdering, vil eventuelle ønskede endringer eller fravikelser meddeles forsikringsmegler.⁹⁷ Megler har plikt til å ta eventuelle endringer i betraktning og vurdere hvilken betydning dette kan få for forsikringstakers behov og forsikringsavtalemessige stilling. Det foreligger opplysningsplikt overfor forsikringstaker om forholdene, selv om utelatelse av mindre vesentlige detaljer ikke nødvendigvis betinger ansvar. Det vil virke ansvarsbegrensende å gi en fullstendig fremstilling ved fremleggelse av de ulike forsikringstilbudene.

Det følger av de etiske retningslinjene § 4-4 nr. 3 at et forsikringsmeglingsforetak har plikt til å ha rutiner for kvalitetskontroll av den informasjon som formidles.

Forsømmelse av plikten til å oversende dokumentasjon til selskapet kan medføre at forsikringsavtale ikke kommer i stand, eller kommer i stand på feil grunnlag. Forsikringsmegler

⁹⁷ BI Forsikring (2008) s. 42

kan dermed bli erstatningspliktig ved for eksempel fristoversittelser og uriktige opplysninger om forsikringstaker eller dennes risikoer. Det er derfor hensiktsmessig for forsikringsmeglere å presentere informasjonen som fremgår av anbudsdokumentasjonen før den sendes ut, og tilsvarende med eventuelle ønskede endringer fra forsikringsselskapene. Forsikringstaker får da muligheten til å rette eventuelle feil, slik at meglers ansvar begrenses.⁹⁸

5.5.8.2 Rettspraksis

LB-2005-77427 handlet om forsikringsmeglernes erstatningsansvar for manglende formidling av informasjon til forsikringstaker i forbindelse med avslag på forhøyning av forsikringsverdien for et skip.

Forsikringstaker bygde om et skip og ønsket å forhøye skipets forsikringsverdi. Rederiets forsikringsrådgiver videreformidlet ønsket til forsikringsmegleren, som mente dette var kurant.

Lagmannsretten fant det ikke bevist at megler hadde opplyst forsikringstaker om avslaget, slik at forsikringstaker trodde forholdet var i orden, noe retten mente stred mot god megler-skikk. Årsaken var blant annet at den som behandlet forespørselen hos megler ikke hadde tilstrekkelig kompetanse, ettersom denne var havarisjef og ikke megler.

Havarisjefen hadde dermed utvist erstatningsbetingende uaktsomhet som følge av beskjedens viktighet. Feilen ble ansett å ligge innenfor kjernen i meglingsvirksomheten, som retten mente var formidling av aksept eller avslag fra et forsikringsselskap til forsikringstaker, særlig ettersom praksis er at det er megler som har kontakten med forsikringsselskapet. Beskjeden skulle vært gitt skriftlig.

⁹⁸ BI Forsikring (2008) s. 42

Det forelå ikke medvirkning fra forsikringstaker ettersom de ikke fikk noen tegn på at forhøyningen ikke var gått i orden. Forsikringstaker hadde gitt megleren et oppdrag, og hadde:

«grunn til å forvente at det ble håndtert på en betryggende måte».

Det ble vist til rundskrivets punkt 10 om videreformidling av informasjon. Lagmannsretten idømte forsikringsmeglingsforetaket erstatningsansvar, og anken til Høyesterett ble nektet fremmet, jfr. HR-2006-2125-U.

5.5.9 Vurdering av tilbud og valg av forsikringsløsning

5.5.9.1 Vurdering av tilbud

Etter at anbudsokumentasjonen er oversendt til ett eller flere forsikringsselskaper, må forsikringsmegler vente på tilbakemelding før tilbudene vurderes og resultatene overbringes forsikringstaker.

For at forsikringstaker skal få den nødvendige informasjonen, må megler beskrive forsikringsdekningen, premier og andre forhold av betydning for forsikringstaker. Slike forhold er for eksempel hvilken service eller andre inkluderte tjenester de ulike forsikringsselskapene tilbyr. Det er nødvendig å gi en sammenlikning av tilbudene og peke på likheter og forskjeller for at dette skal være fruktbart for forsikringstaker. Innhenting av opplysninger om de ulike tilbydernes kompetanse og økonomiske situasjon er viktig for forsikringstakers valg av selskap og løsning.⁹⁹ Mangel på slik opplysning vil kunne medføre at forsikringstaker velger et tilbud som kanskje ikke burde vært valgt, noe som kan gi grunnlag for erstatningsansvar.

⁹⁹ BI Forsikring (2008) s. 43

5.5.9.2 Valg av forsikringsløsning

Det er en lovfestet plikt til ikke å megle til forsikringsselskap som ikke oppfyller vilkårene i ffl. § 5-3, jfr. punkt 2.3. Det kan bare megles til forsikringsselskap med hovedsete i EØS-stat og til norsk filial av utenlandsk forsikringsselskap med konsesjon etter forsvl. § 12-1, jfr. ffl. § 5-3 første ledd, første punktum. Det gjøres unntak fra denne hovedregelen i samme bestemmelse første ledd, annet punktum og annet ledd. Bakgrunnen for reguleringen er å beskytte mot mindre solide utenlandske forsikringsselskaper og beskytte det norske markedet mot spekulativ konkurranse.¹⁰⁰

Det følger av ffl. § 5-2 annet ledd at forsikringsmegler skal utvise utilbørlig aktsomhet ved valg av forsikringsselskap, og dersom et forsikringsselskaps evne til å oppfylle pliktene under forsikringene kan trekkes i tvil eller er ukjent, har megler en klar frarådingsplikt. Forsikringsmeglere har dermed to plikter, både en aktsomhetsplikt ved valg av selskap, og en frarådingsplikt.¹⁰¹ Erstatningsansvar kan følge av forsømmelse av § 5-3 og aktsomhetsplikten, eller frarådingsplikten etter § 5-2 dersom forsømmelsen medfører tap for forsikringstaker. Et eksempel på det siste er at selskapet ikke er solid nok til å dekke eventuelle forsikringskrav fra forsikringstaker.

5.5.9.3 Bekreftelse av dekning

Når forsikringsløsning er valgt, har forsikringsmegler plikt til ikke å utstede dekningsbevis før dekning er bekreftet på en rettslig bindende måte av forsikringsselskapet i tråd med etablert bransjekutyme, jfr. de etiske retningslinjene § 3-5.

Det kan tenkes to situasjoner dersom forsikringstaker feilaktig tror dekning foreligger som følge av at forsikringsmegler har utstedt dekningsbevis.

¹⁰⁰ Bull (2008) s. 98

¹⁰¹ BI Forsikring (2008) s. 43

I perioden mellom feilaktig utstedelse frem til forsikringsavtale og dekning foreligger, kan det inntreffe et «forsikringstilfelle». Da kan forsikringsmegler måtte dekke forsikringstakers tap, avhengig av vurderingen av adekvat årsakssammenheng. Hvis det ikke inntreffer et forsikringstilfelle, vil den feilaktige dekningsutstedelsen være av liten praktisk betydning og dermed trolig ikke medføre noe erstatningsansvar. Det kan få betydning for forholdet mellom forsikringstaker og forsikringsmegler i form av svekket tillit, såfremt forsikringstaker blir klar over feilen. En slik feil vil kumulert sett kunne ha betydning for vurderingen av aktsomhet.

5.5.9.4 Oversendelse av forsikringsavtale

Når forsikringsavtale er kommet i stand, skal forsikringsselskapet oversende avtalen. Ved bruk av megler skjer oversendelse som oftest til megleren, som må påse at avtalen samsvarer med det som var ment å avtales, basert på forsikringstakers behov. Dersom forsikringsmegler ikke kontrollerer avtalen tilstrekkelig, kan det medføre erstatningsansvar for eventuelle tap forsikringstaker lider på bakgrunn av det feilaktige avtaleinnholdet.

5.5.10 Bistå ved forvaltningen av forsikringsavtalen

5.5.10.1 Plikten

Den siste fasen består i at forsikringsmeglere i tiden etter inngåelse av forsikringsavtale skal bistå forsikringstaker ved forvaltningen av avtalen, særlig i forbindelse med et skadetilfelle, jfr. ffl. § 1-2 nr. 1. Plikten følger om enn ikke like direkte, også av allerede nevnte plikter om rådgivning og informasjon til forsikringsselskaper.

Innholdet av forvaltning ble beskrevet i punkt 1.4.4.2.

Forsømmelse av plikten til å bistå ved forvaltningen av forsikringsavtalen kan blant annet medføre at forsikringstaker ikke får den nødvendige bistand som trengs for å få det erstatningsoppgjøret forsikringsavtalen gir krav på. Forsømmelse kan også medføre at forsik-

ringsselskapet påberoper å være uten ansvar som følge av at forsikringstaker ikke var klar over begrensninger i forsikringsløsningen som forsikringsmegler burde opplyst om. Disse forholdene kan medføre erstatningsansvar for forsikringsmegler.

Videre vil forsømmelse av plikten til å bistå der forsikringstaker foretar endringer som får, eller kan få konsekvenser for forsikringsavtalen, medføre at megler blir ansvarlig for forsikringstakers tap hvis forsikringstaker går ut fra at forsikringsavtalen dekker endringen.

5.5.10.2 Rettspraksis

LB-2005-150175 ble beskrevet og faktum gjennomgått i punkt 5.5.7.2 i forbindelse med en tidligere fase.

Etter at skaden var inntrådt ble megler kontaktet, og besvarte spørsmålene gjennom en porteføljeforvalter, ikke en forsikringsmegler. Retten fant at forsikringstaker ikke hadde gjort det tilstrekkelig klart at det dreide seg om brann hos en leverandør, slik at porteføljeforvalterens svar dreide seg om avbrudd i egen bedrift.

Uaktsomhet måtte bedømmes ut fra forutsetningene og rollene til porteføljeforvalteren og kontaktpersonen hos forsikringstaker. Porteføljeforvalter måtte ha relevant forsikringsfaglig kompetanse og innsikt i forsikringsforholdene til klientene i porteføljen, men ikke om detaljer og annet. Retten fant at spørsmålene ble besvart tilstrekkelig ettersom forsikringstaker ikke tilstrekkelig opplyste at svarene kunne få betydning for om og hvordan forsikringstaker skulle oppfylle sine forpliktelser overfor berørte kunder. Aktsomhetsnormen måtte være lavere ved den første samtalen ettersom det er vanlig med påfølgende kontakt om detaljer og mer, noe som ikke skjedde før etter at krav ble reist.

Lagmannsretten frifant forsikringsmeglingsforetaket, og forsikringstakers anke til Høyesterett ble nektet fremmet, jfr. HR-2007-1282-U.

5.5.11 Oppsummering – kjerneplikter

De gjennomgåtte pliktene viser at «god meglerskikk» for forsikringsmeglere er en standard som omfatter mange og til dels ulike typer plikter. Pliktene utgjør tilsammen klare krav til forsikringsmeglernes forsvarlighet og aktsomhet under utøvelse av profesjonen. Pliktene er dermed en av grunnene til å tale om et profesjonsansvar for forsikringsmeglere.

Enkelte plikter kan sies å utgjøre forsikringsmeglernes kjerneområde. Disse omfatter å redegjøre for forsikringstakers behov og finne relevante forsikringsløsninger, opplysningsplikt overfor både forsikringstaker og forsikringselskapet (herunder formidle aksept eller avslag fra selskapet) og bistand etter at forsikringsavtale er kommet i stand.

Aktsomhetsnormen må antas å være strengest i forhold til plikter som er av avgjørende betydning for oppdraget.

6 Kilder og forkortelser

Bøker

BI Forsikring (2009) BI Forsikring *Forsikring – en innføring*. 17. utg. Oslo, 2009.

BI Forsikring (2008) BI Forsikring *Forsikringsmegling – en innføring*. 6. utg. Oslo, 2008.

Bull (2008) Bull, Hans Jacob *Forsikringsrett*. 1. utg. Oslo, 2008.

Gisle (2010) Gisle, Jon *Jusleksikon*. 4. utg. Drammen, 2010.

Hagstrøm (2005) Hagstrøm, Viggo *Kjøpsrett*. 1. utg, 3. oppl. 2012. Oslo, 2005.

Hagstrøm (2011) Hagstrøm, Viggo *Obligasjonsrett*. 2. utg. Oslo, 2011.

Hjelmeng (2007) Hjelmeng, Erling *Revisors erstatningsansvar – en analyse av ansvarsnormen*. 1. utg. Bergen, 2007.

Lødrup (2009) Lødrup, Peter og Morten Kjelland *Lærebok i erstatningsrett*. 6. utg, 2. oppl. 2011. Oslo, 2009.

Nygaard (2007) Nygaard, Nils *Skade og ansvar*. 6. utg. Bergen, 2007.

Thorson (2011) Thorson, Bjarte *Erstatningsrettslig vern for rene formuestap*. 1. utg. Oslo, 2011.

Ulfbeck (2004) Ulfbeck, Vibe *Erstatningsrettlige grænseområder. Professionsansvar og produktansvar*. 1. utg. København, 2004.

Woxholth (2012) Woxholth, Geir *Avtalerett*. 8. utg. Oslo, 2012.

Wågheim (2009) Wågheim, Toralf *Advokaters erstatningsansvar*. 1. utg. Oslo, 2009.

Artikler

Birkeland (2007) Birkeland, Kari *Erstatningsansvar for revisorer*. I: Tidsskrift for erstatningsrett 2007-1/2 s. 3-31

Finstad (1994) Finstad, Fredrik Bøckman *Forsikringsmeglerens rettslige stilling*. I: *MarIus* 1994 nr. 202

Stavang (2004) Stavang, Endre *Økonomisk tap som vilkår for et erstatningskrav*. I: Tidsskrift for erstatningsrett 2004-4 s. 242-259

Lover og forskrifter

avtl. Lov om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer av 31. mai 1918 nr. 4 (avtaleloven)

dl. Lov om domstolene av 13. august 1915 nr. 5 (domstolloven)

emgll. Lov om eiendomsmegling av 29. juni 2007 nr. 73 (eiendomsmeulingsloven)

fal. Lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr. 69 (forsikringsavtaleloven)

ffl. Lov om forsikringsformidling av 10. juni 2005 nr. 41 (forsikringsformidlingsloven)

fff. Forskrift om forsikringsformidling av 9. desember 2005 nr. 1424

forsvl.	Lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. av 10. juni 2005 nr. 44 (forsikringsvirksomhetsloven)
kjl.	Lov om kjøp av 13. mai 1988 nr. 27 (kjøpsloven)
revl.	Lov om revisjon og revisorer av 15. januar 1999 nr. 2 (revisorloven)
skl.	Lov om skadeserstatning av 13. juni 1969 nr. 26 (skadeserstatningsloven)

Rettspraksis

Høyesterett

Rt. 2011 s. 1198.

HR-2007-1282-U (Kjæremålsutvalget).

HR-2006-2125-U (Kjæremålsutvalget).

Rt. 2005 s. 870.

Rt. 2004 s. 1887.

Rt. 1995 s. 1350.

Rt. 1994 s. 1430.

Rt. 1991 s. 1335.

Rt. 1969 s. 560.

Rt. 1959 s. 849.

Lagmannsrettene

LB-2008-87925 (Borgarting lagmannsrett av 11. mars 2009).

LB-2005-150175 (Borgarting lagmannsrett av 10. april 2007).

LB-2005-77427 (Borgarting lagmannsrett av 9. oktober 2006).

Forarbeider og etterarbeider

Ot.prp.nr.55 (2004-2005) Om lov om forsikringsformidling.

NOU 2006:1 Eiendomsmegling.

NOU 1987:24 Lov om avtaler om skadeforsikring (skadeforsikringsloven).

Rundskriv 3/99 Presiseringer av og generelle kommentarer til forskrift av 24. november 1995 nr. 923 om forsikringsmegling. Kredittilsynet, 8. januar 1999.

Juridiske masteroppgaver

Boasson (2008) Boasson, Siri Schøyen *Revisors erstatningsansvar ved rådgivningstjenester. Plikter og ansvar*. UiO, 2008.
<http://urn.nb.no/URN:NBN:no-19604>

Andre kilder

Bruserud (2012) Bruserud, Herman *Forelesninger i obligasjonsrett. Erstatningsansvar I*. Oslo, høst 2012.
<http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS3111/h12/undervisningsmateriale/dag-7.pptx> [Sitert 2. november 2012]

Flatabø (2012) Flatabø, John G. Personlig meddelelse. 19. november 2012.

Hjelmeng (2012) Hjelmeng, Erling *Erstatningsrettsforelesninger*. Oslo, vår 2012.
[http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS1211/v12/undervisningsmateriale/Erstatningsrett vår 2012 Hjelmeng.pdf](http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS1211/v12/undervisningsmateriale/Erstatningsrett%20v%C3%A5r%202012%20Hjelmeng.pdf) [Sitert 4. oktober 2012]

Norsk Lovkommentar. <http://www.rettsdata.no>

Norske Forsikringsmeglernes Forenings nettsider. <http://www.forsikringsmeglerne.no>

Senter for IKT i utdanningen, utdanningsportalen. <http://www.utdanning.no> [Sitert 2. november 2012]

Store norske leksikon på nett. <http://www.snl.no>

Simonsen (2012) Simonsen, Lasse *Forelesninger i obligasjonsrett: Kontraktsmessig ytelse – generelt*. Oslo, høst 2012.
<http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS3111/v12/undervisningsmateriale/obligasjonsrett/Dag2aBilder.ppt> [Sitert 18. oktober 2012]

Trosdahl (2012) Trosdahl, Kristian. E-post. 11. oktober 2012.